

STAN BEZPIECZEŃSTWA

SANITARNEGO

POWIATU ZAWIERCIAŃSKIEGO

w 2023 roku

POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
w ZAWIERCIU

Spis treści

I.	OCENA SYTUACJI EPIDEMIOLOGICZNEJ	4
II.	STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA PRZEDMIOTÓW UŻYTKU	19
III.	OCENA JAKOŚCI WODY PRZEZNACZONEJ DO SPOŻYCIA	31
IV.	STAN SANITARNY OBIEKTÓW KOMUNALNYCH I UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ	37
V.	OCENA OBIEKTÓW NAUCZANIA I WYCHOWANIA DZIECI I MŁODZIEŻY	43
VI.	WARUNKI SANITARNO-HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY	49
VII.	ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY	55
VIII.	DZIAŁANIA W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	61

Sytuacja demograficzna powiatu zawierciańskiego w 2023 roku

(dane liczbowe z GUS, stan na dzień 30.06.2023 roku)

Powierzchnia powiatu zawierciańskiego – **1 003 km²**

Powiat zawierciański zajmuje 8,16% powierzchni województwa śląskiego.

Liczba ludności w powiecie zawierciańskim – **112 247**

Liczba ludności w powiecie zawierciańskim stanowi 2,6% ludności województwa śląskiego

Liczba ludności w województwie śląskim – **4 333 066**

Liczba ludności w Polsce – **37 698 294**

W skład powiatu zawierciańskiego wchodzi **10 gmin**:

Ludność

2 gminy miejskie:	Miasto Zawiercie	46 433
	Miasto Poręba	8 143
5 gmin miejsko-wiejskich:	Gmina Łazy	15 575
	Miasto	6 414
	Wieś	9 161
	Gmina Ogrodzieniec	8 872
	Miasto	4 107
	Wieś	4 765
	Gmina Pilica	8 054
	Miasto	1 769
	Wieś	6 285
	Gmina Szczekociny	6 971
	Miasto	3 363
	Wieś	3 608
	Gmina Włodowice*	5 155
	Miasto	1 157
	Wieś	3 998
3 gminy wiejskie:	Irządze	2 512
	Kroczyce	6 073
	Żarnowiec	4 459

Liczba dzieci do lat 2 w Polsce: **606 713**

Liczba dzieci do lat 2 w woj. śląskim: **62 569**

Liczba dzieci do lat 2 w powiecie zawierciańskim: **1 441**

*z dniem 01.01.2023r. Włodowice odzyskały prawa miejskie

I. Ocena sytuacji epidemiologicznej

1.1 Wstęp

Celem prowadzonego nadzoru epidemiologicznego w powiecie zawierciańskim jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych oraz wczesne wykrywanie zagrożeń w celu ich skutecznego zwalczania.

Ustawa o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2023 r., poz. 1284 ze zm.) nakłada na lekarzy obowiązek zgłaszania 59 zakażeń i chorób zakaźnych, a na Państwową Inspekcję Sanitarną obowiązek ich rejestracji.

W 2023 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Zawierciu, zgłoszono 12574 przypadki chorób zakaźnych, zakażeń i zatruc podlegających obowiązkowemu zgłaszaniu, w tym 1077 potwierdzonych laboratoryjnie przypadków zakażeń Covid-19, 10423 przypadki podejrzeń i zachorowań na grypę. W analogicznym okresie roku ubiegłego zgłoszono 9428 przypadków chorób zakaźnych, zakażeń i zatruc podlegających obowiązkowemu zgłaszaniu, w tym 5890 zakażeń Covid-19, 2546 przypadków podejrzeń i zachorowań na grypę.

Ocenę sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w powiecie zawierciańskim w 2023 roku sporządzono na podstawie danych pochodzących z meldunku „Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w Polsce” od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. NIZP-PZH, danych uzyskanych z Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach oraz prowadzonego nadzoru epidemiologicznego (dochodzenia epidemiologiczne, formularze zgłoszeń zachorowań, sprawozdania, raporty). Należy zaznaczyć, że dane są w trakcie weryfikacji i mogą ulec nieznacznym zmianom. Użyty w opracowaniu termin wskaźnik zapadalności, to liczba przypadków zachorowań na 100 000 mieszkańców w odniesieniu do ogólnej populacji.

Zapadalność na wybrane choroby zakaźne w powiecie zawierciańskim, województwie śląskim i Polsce w roku 2023 została przedstawiona w tabeli nr 2.

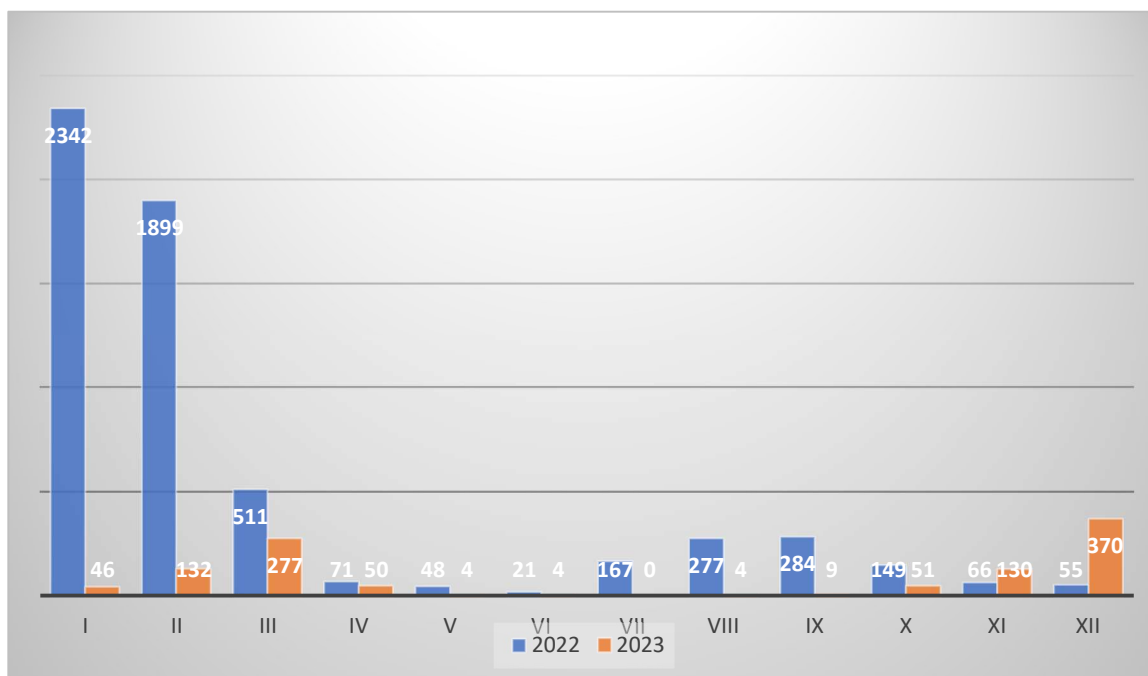
1.2 Sytuacja epidemiologiczna w zakresie wybranych chorób zakaźnych

COVID -19

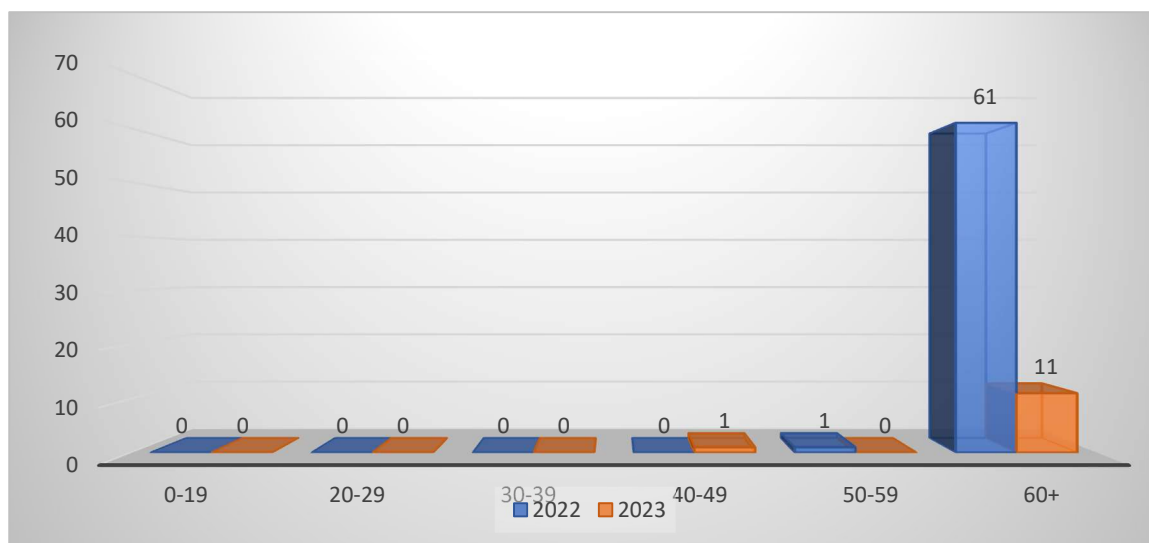
Na bieżąco śledzona była sytuacja epidemiologiczna w powiecie, ze szczególną uwagą ukierunkowaną na rozwój wydarzeń dotyczących poziomu i transmisji zakażeń. Narzędziem informatycznym, które umożliwiło szybkie wprowadzanie danych, cyfrową obsługę procesów związanych z epidemiologią, ze szczególnym uwzględnieniem COVID-19, był System Ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej (SEPIS). Wszystkie zgłoszenia trafiały w jedno miejsce – co znacznie usprawniało proces zarządzania nimi, przeprowadzania przez pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych wywiadów epidemiologicznych, a także umożliwiało szybkie reagowanie w sytuacji konieczności wdrożenia działań przeciwepidemicznych.

W 2023 roku zarejestrowano 1077 zakażeń SARS-CoV-2, mniej niż w poprzednim roku - 5890. Do PSSE zgłoszono 12 przypadków zgonów z powodu Covid-19, mniej niż w poprzednim roku – 62.

Wykres nr 1: Rozkład zakażeń wirusem SARS-CoV-2 w poszczególnych miesiącach, w powiecie zawierciańskim, w latach 2022 – 2023.

Wykres nr 2: Liczba zgonów z powodu SARS-CoV-2 w poszczególnych grupach wiekowych na terenie powiatu zawierciańskiego w latach 2022 – 2023.

Grypa

W 2023 roku odnotowano 10423 przypadki podejrzeń i zachorowań na grypę, znacznie więcej niż w roku ubiegłym (2546 przypadków). Szczyt zachorowań przypadł na miesiąc marzec, gdzie zachorowało 2287 osób (zapadalność wyniosła 2,03). Zgodnie z definicjami przypadku przyjętymi dla celów nadzoru epidemiologicznego, przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę rejestrowane były jako zachorowania przebiegające pod postacią zespołów objawów klinicznych takich jak: zachorowania grypopodobne lub ostre zakażenia górnych dróg oddechowych.

W lipcu 2023 r. zniesiono obowiązek raportowania przez placówki medyczne, do Państwowej Inspekcji Sanitarnej, sprawozdań Mz-55 „Tygodniowy, dzienny meldunek o zachorowaniach i podejrzaniach zachorowań na grypę”, przy czym obowiązkiem zgłoszenia objęto tylko przypadki zachorowań potwierdzonych dodatnim wynikiem szybkiego testu antygenowego lub badań laboratoryjnych co oznacza, że lekarz zgłasza tylko grypę potwierdzoną dodatnim wynikiem. W 2023 roku wynikiem szybkiego testu antygenowego potwierdzono 31 przypadków zachorowań na grypę.

W celu wzmocnienia nadzoru wirusologiczno-epidemiologicznego nad grypą oraz wirusami grypopodobnymi PPIS w Zawierciu podjął działania zmierzające do nawiązania współpracy z podmiotami leczniczymi w ramach nadzoru epidemiologicznego typu SENTINEL. SENTINEL jest zintegrowanym systemem nadzoru, gdzie nadzór epidemiologiczny i nadzór wirusologiczny są prowadzone w tej samej populacji, dotyczy rejestrowania danych liczbowych nowych przypadków grypy i zachorowań grypopodobnych raportowanych przez lekarzy biorących udział w programie, w określonych grupach wiekowych dla każdego z 52 tygodni w roku. W listopadzie 2023 roku do programu przystąpiły 2 podmioty lecznicze, z którymi podpisano umowę o współpracy, lekarze biorący udział w programie będą mogli pobierać materiał biologiczny do badań od pacjentów z zakażeniem

układu oddechowego. Państwowa Inspekcja Sanitarna będzie koordynowała pobieranie i dostarczanie prób do diagnostyki wirusologicznej grypy.

Pomimo, iż szczepienia przeciw grypie są jedyną skuteczną i bezpieczną metodą zapobiegania tej chorobie oraz jej powikłaniom, a także pomimo udowodnionej skuteczności i powszechnej dostępności na rynku szczepionek przeciwko grypie sezonowej oraz akcji informacyjnych kierowanych do społeczeństwa, poziom zaszczepienia przeciw grypie jest nadal bardzo niski. W 2023 r. zaszczepiło się 2739 osób co stanowi jedynie 2,44% populacji powiatu, porównywalnie jak w roku 2022, w którym zaszczepiło się 2,11% populacji.

Według aktualnych międzynarodowych zaleceń z profilaktyki przeciwgrypowej powinny skorzystać wszystkie osoby chętne, a w szczególności chorzy przewlekle, kobiety w ciąży, dzieci i osoby starsze.

Salmonelozy – zatrucia pokarmowe- odnotowano 13 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych pałeczkami Salmonella. W analogicznym okresie roku ubiegłego odnotowano 6 przypadków.

Inne bakteryjne zakażenia jelitowe i zatrucia pokarmowe - w powiecie zawierciańskim w analizowanym okresie odnotowano 44 przypadki, (2022 r. - 29). We wszystkich przypadkach zakażenie wywołane było przez Clostridium difficile (w tym 1 ognisko domowe - 2 osoby).

Biegunki i zapalenia żołądkowo jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu – od stycznia do końca 2023 roku odnotowano 32 przypadki zachorowań (2022r.- 20).

Płonica (szkarlatyna) - w analizowanym okresie odnotowano 30 zachorowań (2022 r. – 12).

Odra – w 2023 roku potwierdzono 1 przypadek zachorowania na odrę. W analogicznym okresie roku ubiegłego nie odnotowano zachorowań. Zachorowanie dotyczyło dziecka w wieku 7 lat (nie szczepione). Odra jest chorobą objętą przez WHO programem eliminacji. W ramach programu pobrano materiał do badania i przekazano do laboratorium w WSSE w Katowicach, badanie serologiczne potwierdziło zakażenie.

Choroba wywołana przez Streptococcus pyogenes – róża – od stycznia do końca 2023 r. odnotowano 21 przypadków zachorowań (2022 r. – 13).

Borelioza z Lyme – w powiecie zawierciańskim zgłoszono 94 zachorowania, w tym samym okresie roku ubiegłego zarejestrowano 90 przypadków.

Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień - od stycznia do końca 2023 r. rozpoczęto szczepienia u 15 osób w związku ze stycznością i narażeniem na wściekliznę (2022 r. – 15 osób).

Wirusowe zapalenia wątroby typu A – w 2023 r. nie odnotowano zachorowań, podobnie jak w roku 2022.

Wirusowe zapalenie wątroby typu C – do końca 2023 roku odnotowano 1 przypadek zachorowania na wzv typu C (2022r. – 3). Przypadek ten miał postać przewlekłą.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B – do końca 2023 roku odnotowano 2 przypadki zachorowania na wzv typu B (postać przewlekła i ostra), w roku poprzednim odnotowano 1 przypadek zachorowania na wzv typu B (postać przewlekła).

Wirusowe zapalenie wątroby nieokreślone – do końca 2023 roku nie odnotowano zachorowań, w roku 2022 (1 przypadek).

Świnka (nagminne zapalenie przyusznic) - do końca 2023 roku nie odnotowano zachorowań, w roku 2022 (1 przypadek).

Gruźlica - w powiecie zawierciańskim do końca 2023 r. zarejestrowano 16 przypadków zachorowań (w analogicznym okresie roku ubiegłego - 12 przypadków). Nie odnotowano zachorowań osób ze styczności.

Wirusowe zakażenia jelitowe ogółem – liczba zachorowań w analizowanym okresie - 52, w tym samym czasie 2022 r. - 54. Zachorowania były wywołane w 28 przypadkach przez rotawirusy, 5- norowirus, 14 – adenowirus, 5 - nieokreślone. W 22 przypadkach zachorowania wystąpiły u dzieci w grupie wiekowej 0 do 2 lat, w analogicznym okresie roku 2022 odnotowano 28 przypadków wśród dzieci do 2 lat.

Neuroinfekcje – w 2023 roku, w powiecie zawierciańskim odnotowano 7 przypadków neuroinfekcji: 3 przypadki kleszczowego zapalenia mózgu, 2 przypadki neuroboreliozy, 1 przypadek wirusowego zapalenia opon mózgowych– nieokreślonego, 1 przypadek bakteryjnego zapalenia opon mózgowych – nieokreślonego. W analogicznym okresie ubiegłego roku odnotowano 3 przypadki neuroinfekcji: 1 przypadek kleszczowego zapalenia mózgu, 1 przypadek wirusowego zapalenia opon mózgowych – nieokreślonego, 1 przypadek bakteryjnego zapalenia opon mózgowych – nieokreślonego.

Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat – w analizowanym okresie nie odnotowano zachorowań. W analogicznym okresie ubiegłego roku odnotowano 1 przypadek ostrego porażenia wiotkiego u 3 letniego dziecka.

Skuteczny nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi (OPW) jest jednym z kluczowych działań mających na celu wykluczenie zawleczenia wirusów polio na obszary wolne od tej choroby. W każdym przypadku wystąpienia hospitalizacji z powodu OPW należy pobierać kał do badania wirusologicznego. Jako kryterium efektywności nadzoru WHO przyjęło zgłaszanie do służb nadzoru epidemiologicznego 1 przypadku OPW na każde 100000 dzieci do 15 r.ż. Niezwłoczne zgłoszenie

ich przez szpital oraz przekazanie próbek do badania wirusologicznego są podstawowymi wskaźnikami jakości prowadzonego nadzoru epidemiologicznego.

Pracownicy PSSE nadzorują funkcjonowanie aktywnego nadzoru poprzez weryfikację danych zawartych w zbiorczej wewnętrznej dokumentacji medycznej zawierającej dane o przyczynach hospitalizacji osób do 15 r.ż., w której podstawą wyszukiwania są przypadki ostrego porażenia wiotkiego oraz cotygodniowe raporty z oddziałów szpitalnych, w których mogą być hospitalizowane dzieci, u których stwierdzono ostre porażenie wiotkie.

Ospa wietrzna - w roku 2023 odnotowano 546 przypadków zachorowań, w roku ubiegłym 645. Prawie wszystkie osoby, które zachorowały na ospę wietrzną nie były szczepione przeciwko tej chorobie za wyjątkiem: 1 dziecka w wieku 4 lat oraz 1 kobiety w wieku 26 lat, które były zaszczepione jedną dawką.

AIDS i nowo wykryte zakażenia HIV

Gromadzenie, weryfikacja, analiza i upowszechnianie informacji o zakażeniach ludzkim wirusem niedoboru odporności (HIV) i zespołu nabytego niedoboru odporności AIDS należy do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. W powiecie zawierciańskim, w analizowanym okresie odnotowano 9 przypadków nowo wykrytych zakażeń HIV (2022 rok – 2). Do końca 2023 roku odnotowano 1 przypadek zachorowania na AIDS (2022 rok – nie odnotowano zachorowań).

Tabela 1: Analiza zachorowań na wybrane choroby zakaźne w powiecie zawierciańskim, województwie śląskim i Polsce w 2023 roku

Lp	Jednostka chorobowa (symbole wg. „Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych” ICD - 10)		Powiat zawierciański		Województwo śląskie		Polska	
			A	B	A	B	A	B
1	Salmonelloza - zatrucie pokarmowe (A02.0)		13	11,6	771	17,8	9 835	26,1
2	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe – ogółem (A04)		44	39,2	3319	76,6	24 400	64,7
3	Giardioza/lamblioza/ (A07.1)		1	0,9	160	3,7	1 742	4,6
4	Wirusowe zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy (A08.0)	28	24,9	1124	25,9	6 123	16,2
5		wywołane przez norowirusy (A08.1)	5	4,4	765	17,6	7 475	19,8
6		inne określone (A08.2-3)	14	12,5	975	22,5	4 525	12,0
7		nieokreślone (A08.4)	5	4,4	722	16,7	9 029	23,9
8	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu – ogółem (A09)	ogółem	32	28,5	4547	104,9	47 553	126,1
9	Biegunki u dzieci do lat 2 (A04, A05, A08, A09) *		24	166,5*	2776	443,7*	20 697	341,1*
10	Płonica /szkarlatyna/ (A38)		30	26,7	7134	164,6	44 644	118,4
11	Choroba wywołana przez Streptococcus pyogenes, inwazyjna - róża (A46)		21	18,7	1025	23,6	5 370	14,2
12	Kiła – razem (A51-A53)		3	2,7	237	5,5	2 988	7,9
13	Borelioza z Lyme (A69.2)	ogółem	94	83,7	3388	78,2	25 244	67,0
14		neuroborelioza	2	1,8	42	1,0	468	1,2
15	Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat		-	-	3	0,1	66	0,2
16	Styczność i narażenie na wściekliznę/potrzeba szczepień		15	13,4	783	18,1	9 976	26,5
17	Ospa wietrzna (B01)		546	486,4	28996	669,2	190 639	505,7
18	Wirusowe zapalenie Wątroby	typu A (B15)	-	-	25	0,6	209	0,5
19		typu B przewlekłe i BNO (B18.0-1)	1	0,9	602	13,9	3 115	8,3
20		typu C – przewlekłe i BNO (B18.2)	1	0,9	358	8,3	3 269	8,7
21		inne i nieokreślone (B17.0,2-9; B18.8-9; B19)	-	-	8	0,2	59	0,1
22	Nowo wykryte zakażenia HIV (Z21)		9	8,0	197	4,5	2 905	7,7
23	Świnka /nagminne zapalenie przyusznicy/ (B26)		-	-	154	3,5	969	2,6
24	Choroba wywołana przez Streptococcus pneumoniae, inwazyjna – inna określona i nieokreślona (J13; B95.3)		-	-	88	2,0	1 212	3,2
25	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)-potwierdz. laboratorat.	(U07.1-2)	1077	959,5	51420	1186,7	339 594	900,8
26	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19) – przypadki możliwe		142	126,5	3364	77,6	40 661	107,8
27	Gruźlica (A15-A19)		16	14,2	b.d.	-	b.d.	-

A - Liczba zachorowań na chorobę zakaźną

B - Wskaźnik zapadalności na chorobę zakaźną (zachorowania/ 100 tys. ludności)

B*- Wskaźnik zapadalności na biegunki u dzieci do lat 2 (zachorowania/10 tys. dzieci do lat 2)

b.d. – brak danych

Tabela 2: Liczba zachorowań i zapadalności na wybrane choroby zakaźne w pow. zawierciańskim w latach 2017-2023

L.p.	Jednostka chorobowa	2023		2022		2021		2020		2019		2018		2017	
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
1.	Salmonellozy-razem	13	11,6	6	5,3	10	8,6	3	2,6	17	14,4	18	15,1	12	10,0
2.	Inne bakt.zakaż.jelit.-ogółem	44	39,2	29	25,6	19	16,4	2	1,7	27	22,9	33	27,8	33	27,6
3.	Inne bakter. zatr.pokarm.-ogółem	-	-	-	-	-	-	1	0,8	3	2,5	3	2,5	-	-
4.	Giardioza	1	0,9	1	0,9	3	2,6	-	-	-	-	2	1,7	1	0,8
5.	Wirusowe zakaż.jelitowe- ogółem	52	46,3	54	47,7	23	19,8	18	15,4	58	49,1	55	46,3	80	67,0
6.	Biegunki u dzieci do lat 2*	24	166,5*	32	207,4*	16	97,9*	13	77,5*	46	252,5*	39	201,2*	71	355,5*
7.	Krztusiec	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,8	1	0,8	3	2,5
8.	Płonica	30	26,7	12	10,6	3	2,6	2	1,7	5	4,2	19	16,0	21	17,5
9.	Zap.opon mózg.i/lub mózgu-ogółem	5	4,4	3	2,6	-	-	1	0,8	6	5,1	3	2,5	1	0,8
10.	Róża	21	18,7	13	11,5	7	6,0	5	4,3	21	17,8	22	18,5	29	24,2
11.	Borelioza z Lyme	94	83,7	90	79,5	65	56,0	39	33,3	92	77,9	89	74,9	76	63,6
12.	Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0 –14 lat	-	-	1	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,8
13.	Styczność i naraż.na wściekl./potrzeba szczep.	15	13,4	15	13,2	16	13,8	8	6,8	14	11,9	15	12,6	9	7,5
14.	Ospa wietrzna	546	486,4	645	569,8	238	205,2	124	105,8	535	453,3	132	111,2	1134	950,1
15.	Różyczka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0,8	3	3,3
16.	Wzw typu A	-	-	-	-	2	1,7	2	1,7	4	3,4	8	6,7	1	0,8
17.	Wzw typu B	2	1,8	1	0,9	-	-	-	-	5	4,2	3	2,5	3	2,5
18.	Wzw typu C	1	0,9	3	2,6	3	2,6	2	1,7	8	6,8	12	10,1	16	13,4
19.	AIDS	1	0,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.	Nowo wykryte zakażenia HIV	9	8,0	2	1,8	-	-	1	0,8	3	2,5	1	0,8	2	1,7
21.	Świnka	-	-	1	0,9	3	2,6	1	0,8	1	0,8	3	2,5	7	5,8
22.	Grypa i podejrz.grypy-ogółem**	10423	9285,8	2546	2249,3	991	854,6	696	596,5	899	761,7	1004	845,5	728	609,9
23.	Gruźlica	16	14,2	12	10,6	5	4,3	6	5,1	13	11,0	14	11,7	27	22,6
24.	Zakażenia SARS CoV-2(COVID-19)-potwierdz.laborator.	1077	959,5	5890	5203,8	7348	6336,9	3795	3239,8	-	-	-	-	-	-
25.	Zakażenia SARS CoV-2(COVID-19)-przypadki możliwe	142	126,5	78	68,9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

A- liczba zachorowań na chorobę zakaźną B - wskaźnik zapadalności na chorobę zakaźną (zachorowania/100tys. ludności).

B* - wskaźnik zapadalności na biegunki u dzieci do lat 2 (zachorowania/10tys.dzieci do lat 2)

** - dane wg sprawozdań o zachorowaniach i podejrzaniach zachorowań na grypę

Tabela 3: Liczba zachorowań, hospitalizacji, zapadalności na wybrane choroby zakaźne w powiecie zawierciańskim w latach 2022-2023

L.p.	Jednostka chorobowa	2022 rok			2023 rok			Trend
		A	H	B	A	H	B	
1.	Salmonellozy – ogółem	6	6	5,3	13	12	11,6	↑
2.	Inne bakt.zakaż. jelit-ogółem	29	27	25,6	44	43	39,2	↑
3.	Inne bakter. zatr. pokarm.-ogółem	0	0	0	0	0	0	↔
4.	Giardioza	1	0	0,9	1	0	0,9	↔
5.	Wirusowe zakaż. jelitowe- ogółem	54	49	47,7	52	50	46,3	↓
6.	Biegunki u dzieci do lat 2*	32	30	207,4*	24	22	166,5*	↓
7.	Krztusiec	0	0	0	0	0	0	↔
8.	Płonica	12	0	10,6	30	0	26,7	↑
9.	Zapalenia opon mózgu. i/lub mózgu – ogółem	3	3	2,6	5	5	4,4	↑
10.	Róża	13	1	11,5	21	12	18,7	↑
11.	Borelioza z Lyme	90	1	79,5	94	12	83,7	↑
12.	Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0–14 lat	1	1	0,9	0	0	0	↓
13.	Styczność i naraż. na wściekl./ potrzeba szczep.	15	0	13,2	15	0	13,4	↔
14.	Ospa wietrzna	645	2	569,8	546	1	486,4	↓
15.	Różyczka	0	0	0	0	0	0	↔
16.	Wirusowe zapalenie wątroby typu A	0	0	0	0	0	0	↔
17.	Wirusowe zapalenie wątroby typu B	1	0	0,9	2	1	1,8	↑
18.	Wirusowe zapalenie wątroby typu C	3	0	2,6	1	0	0,9	↓
19.	Wirusowe zapalenie wątroby inne i nieokreślone	0	0	0	0	0	0	↔
20.	AIDS	0	0	0	1	1	0,9	↑
21.	Nowo wykryte zakażenia HIV	2	0	1,7	9	2	8,0	↑
22.	Świnka	1	0	0,9	0	0	0	↓
23.	Grypa i podejrz. grypy-ogółem	2546* *	49***	2249,4	10423**	364***	9285,8	↑
24.	Gruźlica	12	11	10,6	16	14	14,2	↑
25.	Zakażenia SARS CoV-2 (COVID-19) - potwierdzonych laboratoryjnie	5890	385	5203,8	1077	144	959,5	↓
26.	Zakażenia SARS CoV-2 (COVID-19) – przypadki możliwe	78	1	68,9	142	6	126,5	↑

A - liczba zachorowań na chorobę zakaźną

B - wskaźnik zapadalności na chorobę zakaźną (zachorowania/100tys. ludności).

B* - wskaźnik zapadalności na biegunki u dzieci do lat 2 (zachorowania/10tys.dzieci do lat 2)

H - liczba hospitalizacji

** - dane wg sprawozdań o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grype

*** - osoby skierowane do szpitala - dane wg sprawozdań o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grype

2. Higiena lecznictwa

Nadzór sanitarny nad podmiotami wykonującymi działalność leczniczą

Na terenie powiatu zawierciańskiego w 2023 r. pod nadzorem sanitarnym znajdowały się 234 podmioty wykonujące działalność leczniczą. W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego skontrolowano 160 obiektów prowadzących działalność leczniczą, przeprowadzając 270 kontroli sanitarnych.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nad warunkami sanitarno-higienicznymi oraz oceny prowadzenia szczepień, w 9 podmiotach wykonujących działalność leczniczą stwierdzono nieprawidłowości w zakresie realizacji procedur sanitarno-higienicznych, bieżącego stanu sanitarno-higienicznego kontrolowanych pomieszczeń, wyposażenia oraz realizacji szczepień. Wskutek stwierdzonych nieprawidłowości wydano 9 decyzji płatniczych, 3 decyzje nakazujące oraz nałożono 5 mandatów.

Poprzez weryfikację danych zawartych w programie służącym do ewidencji udzielanych świadczeń zdrowotnych w podmiotach leczniczych, prowadzono również kontrole w zakresie zgłaszalności zachorowań i podejrzeń zachorowań, w tym również na grypę (zgodnie z definicją przyjętą na potrzeby nadzoru nad chorobami zakaźnymi w krajach Unii Europejskiej) – nie stwierdzono niezgodności, które dotyczyły różnic w zgłaszalności do NFZ i PSSE w Zawierciu.

Ogniska zakażeń szpitalnych.

W 2023 r. do Inspekcji Sanitarnej w Zawierciu zostały zgłoszone 3 ogniska zakażeń szpitalnych. 1 ognisko SARS-CoV-2 (zakażeniu uległy łącznie 4 osoby - pacjenci, wszystkie zakażenia zostały potwierdzone badaniami laboratoryjnymi). W pozostałych 2 ogniskach zakażeń czynnikiem etiologicznym była *Klebsiella pneumoniae* (zakażenie potwierdzono u 18 pacjentów). Łącznie w ogniskach zakażeniu uległy 22 osoby – pacjenci, nie odnotowano zgonu z powodu zakażenia. W szpitalu podjęto działania zapobiegawcze i przeciwepidemiczne w celu unieszkodliwienia źródła zakażenia, wdrożono plan postępowania w ognisku epidemicznym, w oddziałach sukcesywnie przeprowadzono procedury dekontaminacji łącznie z fumigacją i ozonowaniem pomieszczeń. Ogniska zostały wygaszone po ocenie epidemiologicznej dokonanej przez Zespół Kontroli Zakażeń Szpitalnych. W związku z prowadzonym dochodzeniem epidemiologicznym w ognisku zakażenia szpitalnego została przeprowadzona kontrola sanitarna przez pracowników PIS – nie wydano zaleceń.

3. Szczepienia ochronne

Obowiązek poddawania się szczepieniom ma charakter powszechny i podlegają mu osoby przebywające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres dłuższy niż 3 miesiące.

Obowiązkiem szczepień ochronnych objętych jest 14 chorób zakaźnych, są to: błonica, gruźlica, inwazyjne zakażenie *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjne zakażenia *Streptococcus pneumoniae*, krztusiec, nagminne zakażenie przyusznic (świnka), odra, ospa wietrzna, ostre nagminne porażenie dziecięce (poliomyelitis), różyczka, tężec, wirusowe zapalenie wątroby typu B, wścieklizna, a także zakażenia wywołane przez Rotawirusy. W odniesieniu do każdej z tych chorób określono osoby lub grupy osób obowiązane do poddawania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym oraz wiek i inne okoliczności stanowiące przesłankę do nałożenia obowiązku szczepień ochronnych na te osoby. Uzupełnieniem ww. regulacji prawnych jest ogłaszany corocznie przez Głównego Inspektora Sanitarnego w drodze komunikatu Program Szczepień Ochronnych przeznaczony dla lekarzy i pielęgniarek będących realizatorami obowiązkowych szczepień ochronnych. W roku 2023, TK w wyroku z 9 maja stwierdził, że program szczepień ochronnych nie powinien ukazywać się w formie komunikatu Głównego Inspektora Sanitarnego, lecz w rozporządzeniu, dając pół roku na zmianę obowiązujących przepisów. W wyniku podjętych prac legislacyjnych w Dzienniku Ustaw 2023 ukazało się Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r., w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, do którego załącznik stanowi „Schemat obowiązkowych szczepień dzieci i młodzieży”, wskazujący terminy i ilość dawek dla poszczególnych szczepień. Na terenie powiatu zawierciańskiego obowiązkowe szczepienia ochronne wykonywano w 38 punktach szczepień nadzorowanych przez PPIS w Zawierciu. Populacja objęta obowiązkowym Programem Szczepień Ochronnych w 2023 roku liczyła 18646 dzieci i młodzieży.

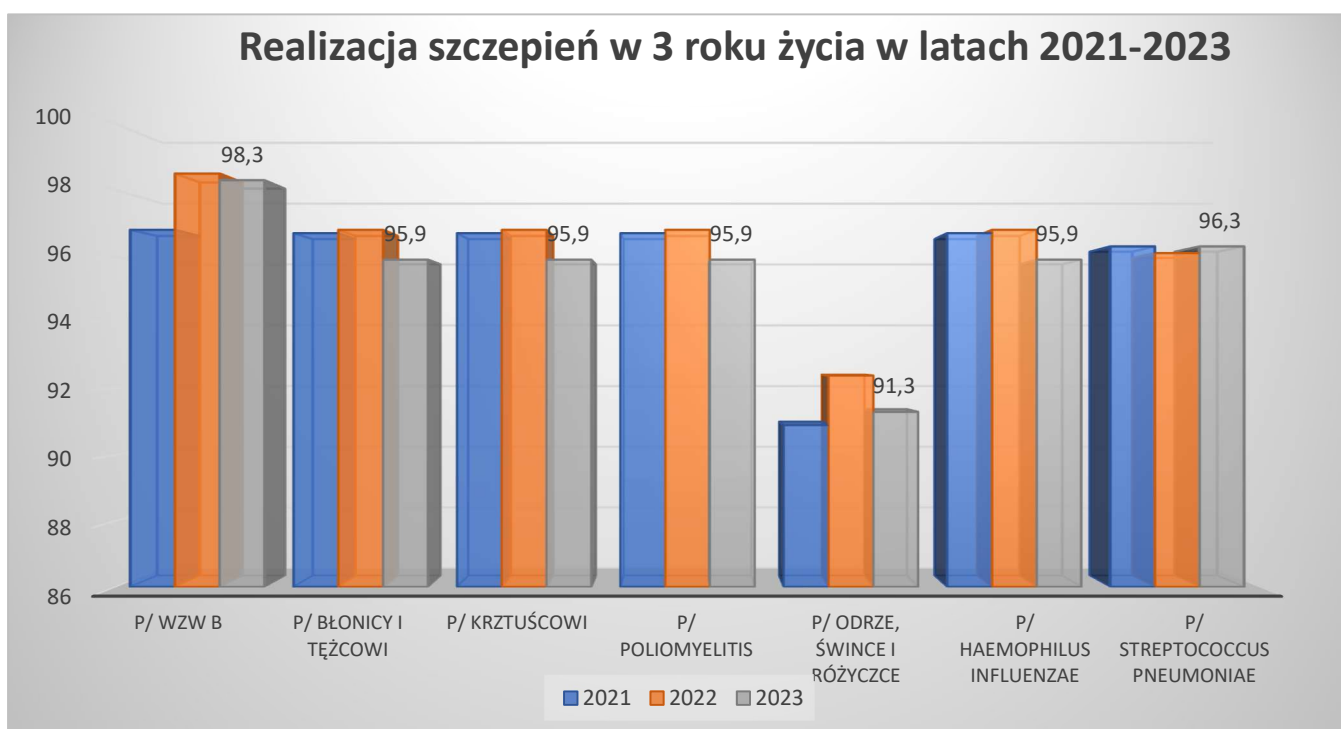
W czerwcu 2023 roku rozpoczęto realizację powszechnego programu szczepień przeciw HPV realizującego założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020-2030. Powszechny program bezpłatnych szczepień przeciw HPV jest skierowany do dziewcząt i chłopców w wieku 12 i 13 lat, uzupełnia on program szczepień ochronnych dla dzieci i młodzieży o szczepienie, które chroni przed chorobami wywołanymi przez HPV, a w jego ramach bezpłatnie dostępne są 2 preparaty szczepionkowe: 2-walentna szczepionka Cervarix i 9-walentna szczepionka Gardasil 9.

PSSE w Zawierciu uczestniczy w dystrybucji preparatów szczepionkowych. Do realizacji bezpłatnego programu szczepień w 2023 roku wydano 462 preparatów Gardasil 9 oraz 74 preparaty Cervarix. Populacja objęta bezpłatnym Programem Szczepień Ochronnych w powiecie zawierciańskim liczyła, w roczniku 2010 – 1057 dzieci, w roczniku 2011 - 1091 dzieci. Do otrzymania szczepionki przeciw HPV uprawnione są podmioty POZ, które przekażą dane Miejsca Udzielania Świadczeń (MUŚ), przyjęcie danych podmiotu do MUŚ skutkowało podłączeniem podmiotu do Centralnej

e-Rejestracji i wpisaniem podmiotu na listę punktów wykonujących szczepienia przeciw HPV. Przed realizacją zamówienia PSSE zobowiązana jest dokonać sprawdzenia czy POZ znajduje się na ww. liście, pozytywnie zweryfikowany POZ może odebrać zamówione szczepionki do szczepień przeciw HPV. Szczepienia mogą być realizowane niezależnie od złożonej deklaracji wyboru lekarza POZ. W przypadku, gdy jest to drugie szczepienie, pacjent ma prawo do zmiany przychodni i wykonania świadczenia w dowolnym uprawnionym POZ na terenie kraju. Szczepienie dokumentowane jest wpisem do eKarty Szczepień przez osoby uprawnione.

Na podstawie posiadanych danych od świadczeniodawców – rocznego sprawozdania ze szczepień ochronnych – dokonano analizy stanu zaszczepienia dzieci i młodzieży w powiecie zawierciańskim w 2023 r. Wykonanie szczepień ochronnych przeciwko chorobom zakaźnym przebiegało prawidłowo. Poziom wszczepialności można uznać za zadowalającą.

Wykres nr 3: Odsetek zaszczepionych dzieci w 3 r.ż.- dane skumulowane lata 2021-2023

Poza obowiązkowym kalendarzem szczepień ochronnych istotną rolę w profilaktyce chorób zakaźnych odgrywają tzw. szczepienia zalecane.

W roku 2023 ww. preparatami zaszczepiły się 3623 osoby, spośród których najliczniejszą grupę stanowiły osoby zaszczepione przeciwko grypie - 2739 osób oraz osoby zaszczepione przeciwko WZW B - 305 osób.

W ramach nadzoru nad szczepieniami w 2023 r. przeprowadzono 79 kontroli w zakresie szczepień ochronnych, w 1 przypadku stwierdzono nieprawidłowości: nie przekazywanie przez podmiot leczniczy sprawozdań kwartalnych z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień

ochronnych oraz nieinformowanie opiekunów prawnych o szczepieniach ochronnych, w związku z czym, nałożono grzywnę w drodze mandatu karnego.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 roku, w sprawie niepożądanych odczynów poszczepiennych oraz kryteriów ich rozpoznawania, do PSSE w Zawierciu nie zgłoszono w roku 2023 żadnego niepożądanego odczynu poszczepiennego.

Problem stanowią osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych. Na koniec 2022 roku liczba dzieci, które nie zostały poddane obowiązkowym szczepieniom ochronnym, z powodu uchylania się opiekunów prawnych wynosiła 160, natomiast na koniec roku 2023, wskutek uchylania się od szczepień opiekunów 161 dzieci nie zostało uodpornionych zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych.

Jako osoby uchylające się od obowiązku szczepień ochronnych wykazano wyłącznie te osoby, które zobowiązane do poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym zostały zgłoszone przez lekarzy, jako osoby uchylające się spełniając jednocześnie 4 kryteria:

- zostały powiadomione przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej o konieczności poddania się obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu w określonym terminie,
- nie zgłosiły się do lekarza w celu przeprowadzenia badania kwalifikacyjnego do szczepienia i do samego szczepienia,
- nie przedstawiły zaświadczenia o wcześniejszym poddaniu się szczepieniu w ramach szczepień zalecanych,
- nie stwierdzono u nich przeciwwskazań zdrowotnych do szczepień lub wskazań do czasowego odroczenia ich przeprowadzenia.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu, jako organ administracji publicznej sprawujący nadzór nad realizacją szczepień ochronnych, jest uprawniony do żądania w drodze egzekucji administracyjnej wykonania obowiązku szczepień. Organem egzekucyjnym właściwym w sprawie prowadzenia egzekucji obowiązku szczepień jest wojewoda, do którego kierowane są wnioski. Skierowanie wniosku do wojewody o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień jest poprzedzone wystosowaniem do osoby uchylającej się upomnienia zawierającego wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej, następnie sporządzeniem tzw. tytułu wykonawczego.

W roku 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu, w toku prowadzonych postępowań, wystosował do osób uchylających się 12 upomnień zawierających wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych, z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej oraz wydał 7 postanowień dotyczących głównie oddalenia zarzutów w sprawie egzekucji administracyjnej.

Wykres nr 4: Liczba osób uchylających się od szczepień wg informacji zawartych w kartach uodpornienia, w latach 2011-2023.

Reasumując w powiecie zawierciańskim dotychczas nie odnotowano znaczącego spadku uodpornienia przeciw chorobom zakaźnym i poziom wyszczepialności należy uznać za zadawalający. Niemniej, należy obserwować i rzetelnie monitorować sytuację dot. niedopełniania obowiązku szczepień, bowiem ma to istotny wpływ na osiągnięcie odporności zbiorowiskowej w populacji. Wymaga to szczególnego zaangażowania i mobilizacji wszystkich jednostek biorących udział w realizacji Programu Szczepień Ochronnych.

4. Dopalacze

Z uwagi na zagrożenia stwarzane przez środki zastępcze, tzw. „dopalacze”, prowadzone jest raportowanie podejrzeń zatruc/zatruc środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi. Rejestr prowadzony jest w formie elektronicznej jako System Monitorowania Informacji o Środkach Zastępczych i Nowych Substancjach Psychoaktywnych (SMIOD). Podmioty wykonujące działalność leczniczą oraz podmioty przeprowadzające badanie pośmiertne zgłaszają państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu, właściwemu ze względu na siedzibę tego podmiotu, wystąpienie zatrucia środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną albo podejrzenie wystąpienia takiego zatrucia albo zgonu, którego przyczyną mogło być albo było zatrucie środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną. Zgłoszone dane gromadzone są w SMIOD i służą do sporządzenia corocznego Raportu Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącego zatruc środkiem zastępczym lub nową substancją psychoaktywną w Polsce.

W 2023 roku do PSSE w Zawierciu zgłoszono 1 przypadek podejrzenia zatrucia/zatrucia dopalaczami i nowymi substancjami psychoaktywnymi, w 2022 r (2).

5. Wnioski

1. Sytuację epidemiologiczną na terenie powiatu zawierciańskiego należy uznać za stabilną. Czynniki etiologicznymi odpowiedzialnymi za największą liczbę zachorowań/ zakażeń były wirus SARS-CoV-2 – 1077 przypadków oraz grypa - 10423 przypadków podejrzeń i zachorowań na grypę.

2. W 2023 roku w powiecie zawierciańskim odnotowano wyższe niż w województwie śląskim i w Polsce wskaźniki zapadalności na:

- choroby odkleszczowe: borelioza w powiecie (83,7), w woj. śląskim (78,2), w Polsce (67,0);
neuroborelioza w powiecie (1,8), w woj. śląskim (1,0), w Polsce (1,2), KZM w powiecie (2,6), w woj. śląskim (0,41), w Polsce (1,74).

Od marca 2023 r. na terenie województwa śląskiego prowadzona jest kampania edukacyjna „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”. Organizatorami kampanii na poziomie wojewódzkim jest Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach, na poziomie powiatowym Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zawierciu,

- nowo wykryte zakażenia HIV: w powiecie (8,0), w woj. śląskim (4,5), w Polsce (7,7).

W 2023 roku rozpoczęła się kolejna odsłona ogólnopolskiej kampanii społecznej pod hasłem: „Jedyny test, którego prawdopodobnie nie zlecisz”, skierowanej do środowiska medycznego. Głównym celem kampanii była przede wszystkim poprawa wczesnej diagnostyki zakażeń HIV.

3. Wykonanie szczepień ochronnych przeciwko chorobom zakaźnym przebiegało prawidłowo. Nie odnotowano znaczącego spadku uodpornienia przeciw chorobom zakaźnym i poziom wyszczepialności jest zadowalający.

4. Kontynuowany jest nadzór nad spełnieniem przez lekarzy obowiązku zgłaszania organom PIS przypadków uchylenia się od obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przez osoby prawnie do tego zobowiązane i działania propagujące wiedzę o znaczeniu szczepień w zapobieganiu chorobom zakaźnym.

5. Przedstawiciele PPIS kontynuowali działania w kierunku poprawy zgłaszalności podejrzeń i rozpoznań zakażeń lub chorób zakaźnych przez podmioty wykonujące działalność leczniczą. Działania nadzоровe prowadzone przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie utrzymania zgłaszalności zakażeń i chorób zakaźnych na rzetelnym poziomie są niezbędne dla dokonywania rzeczywistych ocen sytuacji epidemiologicznej w powiecie.

6. W zakresie prowadzonego nadzoru nad bezpieczeństwem udzielanych świadczeń należy stwierdzić, iż kierownicy podmiotów leczniczych przejawiają dbałość w zakresie zapewnienia należytego stanu technicznego oraz przestrzegania przepisów prawnych. Podmioty lecznicze posiadają opracowane procedury, instrukcje oraz standardy postępowania mające na celu zapobieganie szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

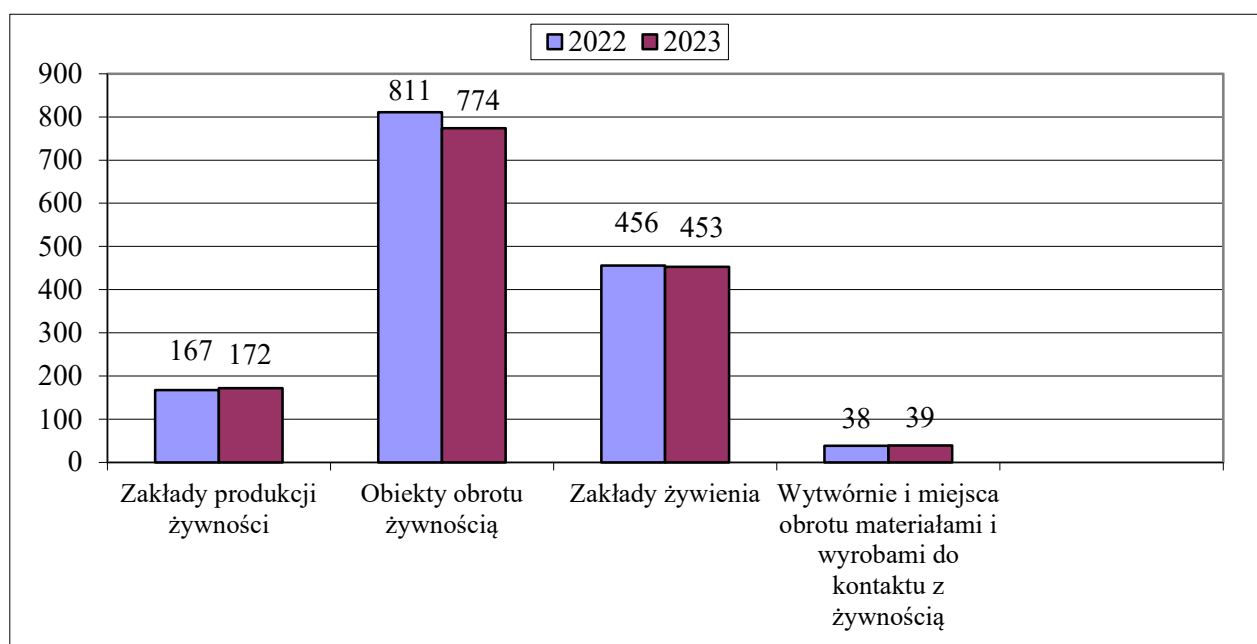
II. Stan sanitarny obiektów żywności, żywienia i przedmiotów użytku

1. Ocena stanu sanitarnego – ogólna

W ramach urzędowej kontroli żywności działania kontrolne prowadzone są zgodnie z wytycznymi do planowania, z uwzględnieniem kategorii ryzyka wynikającej z arkuszy oceny zakładów oraz analizy oceny stanu higieniczno-sanitarnego zakładów z lat ubiegłych. Zakłady o wysokim ryzyku kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy, te o średnim nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, a te o niskim ryzyku nie rzadziej niż raz na 24 miesiące. W roku 2023 r. w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli żywności znajdowało się 1438 (1472 w 2022 r.)¹ zakładów (w tym 39 (35) miejsc produkcji i obrotu przedmiotami użytku). Skontrolowano 634 (646) zakłady. We wszystkich obiektach objętych nadzorem przeprowadzono 981 (1006) kontroli sanitarnych, w tym 2 (4) kontrole graniczne. Przeprowadzono 461 (451) kontroli kompleksowych, z wykorzystaniem obowiązujących arkuszy oceny zakładu, 313 (378) kontroli doraźnych (w tym 69 (73) kontroli interwencyjnych), 205 (173) kontroli sprawdzających i 2 (4) kontrole graniczne.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu wydał 612 (650) decyzji administracyjnych, w tym 149 (103) decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień i 2 (5) decyzje wycofania środków spożywczych z obrotu. Nałożono 85 (74) grzywien w drodze mandatu karnego na kwotę 20 850,00 zł (16 300). Sporządzono 1 wniosek do ŚPWIS o nałożenie kary pieniężnej na przedsiębiorcę prowadzącego sklep internetowy za wprowadzanie do obrotu suplementów diety bez zgłoszenia do GIS w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz za niewłaściwą prezentację oferowanych do sprzedaży „na odległość” suplementów diety, w tym oznakowanie mogące wprowadzać konsumentów w błąd. Ponadto wydano 10 upomnień, 1 tytuł wykonawczy, 7 postanowień, w tym 2 o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia.

Wykres 1. Rodzaj obiektów objętych nadzorem w latach 2022- 2023

¹ Dane przedstawione w nawiasach dotyczą 2022 roku

Wykres 2. Działania represyjne w latach 2022 - 2023

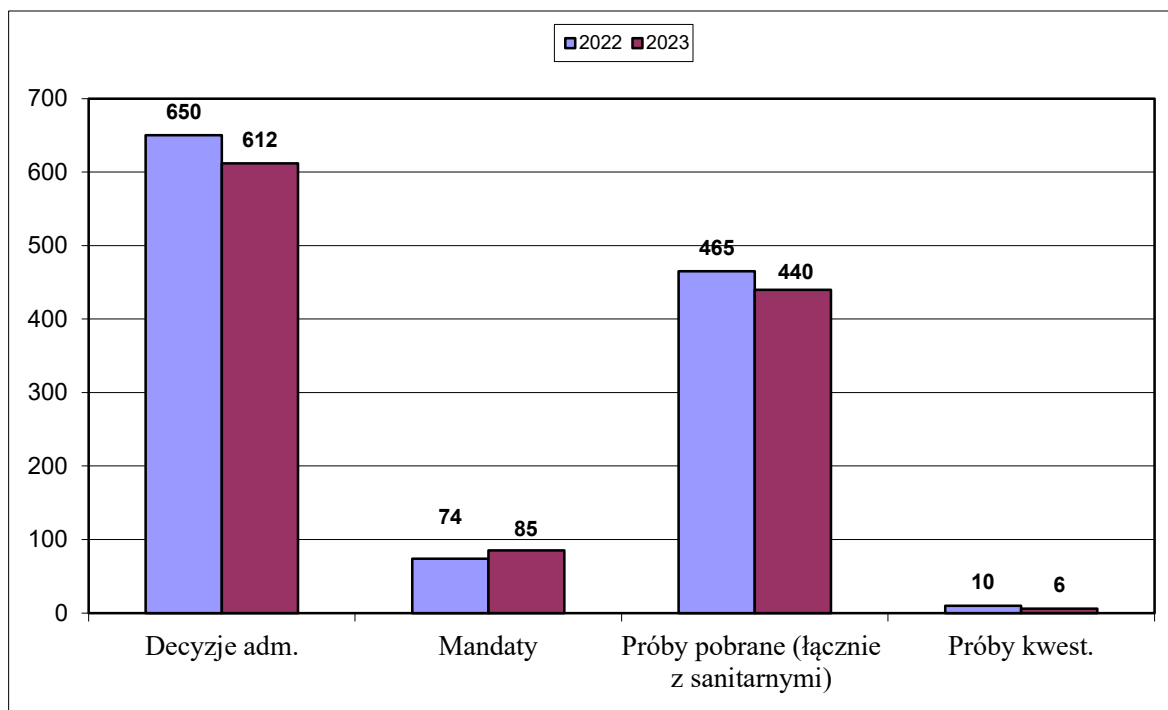

Tabela 1. Stan sanitarny w rozbiu na grupy obiektów w 2023 r.

Rok 2022	Liczba obiektów zarejestrowanych	Skontrolowano obiektów	%	W tym: sklasyfikowano obiektów	%	W tym: obiekty uznane za złe	%	Liczba kontroli i rekontroli	Wskaźnik częstości kontroli
Obiekty produkcji żywności	172	97	56,39	82	47,67	0	0	147	0,85
Obiekty obrotu żywnością	774	322	41,6	225	29,00	0	0	540	0,69
Obiekty żywienia zbiorowego	453	203	44,81	147	32,45	0	0	280	0,61
Wytwórnice i obrót materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	39	12	30,77	7	17,95	0	0	12	0,3
Razem	1437	634	44,12	461	32,08	0	0	979	0,68

2. Obiekty produkcji żywności

W roku 2023 w rejestrze zakładów figurowały 172 zakłady produkcji żywności, z czego skontrolowano 97. Przeprowadzono 147 kontroli, zatwierdzono 4 tego typu obiekty.

Stan sanitarno-techniczny zakładów oceniano na podstawie obowiązujących arkuszy oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/żywienia zbiorowego/ materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Stan techniczny zakładów produkcji żywności jest zróżnicowany tj. od obiektów zmodernizowanych, dobrze wyposażonych, po zakłady o gorszym stanie technicznym.

Najczęściej stwierdzane podczas kontroli uchybienia to m.in.: zły stan techniczny pomieszczeń produkcyjnych i sprzętu (zawilgocone, zagrzybione ściany oraz sufity pomieszczeń produkcyjnych, zniszczone powierzchnie podłóg, skorodowany sprzęt produkcyjny – dotyczy głównie piekarni), niewłaściwy bieżący stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i sprzętu (brak czystości i porządku).

W 2023 r. na właścicieli ww. zakładów wydano 31 decyzji administracyjnych, w tym 23 nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień. Nałożono 14 grzywnien w drodze mandatu karnego na kwotę 4 000,00 zł.

W piekarniach pobrano 23 próbki, tj. 21 próbek sanitarnych (zmiotki lub wytrzepki z koszyczków) do badań w kierunku obecności szkodników zbożowo-mącznych oraz 2 próbki mąki w kierunku alkaloidów sporyszu i mikotoksyn. 5 próbek sanitarnych było kwestionowanych. Właścicieli piekarni ukarano grzywnami w drodze mandatu karnego oraz wydano 3 decyzje z terminem natychmiastowej wykonalności nakazujące doprowadzenie pomieszczeń i sprzętów w piekarniach do właściwego stanu sanitarnego.

Prócz tego pobrano 31 próbek w ciastkarniach, 3 próbki w zakładzie garmazeryjnym, w tym dwie w związku z interwencją konsumencką (2 rodzaje pierogów) i 2 próbki substancji dodatkowych w zakładzie produkcji koncentratów spożywczych. Próbki te nie były kwestionowane.

W ciastkarni przeprowadzono ocenę jakości tłuszczu smaźalniczego (poziom związków polarnych) za pomocą szybkiego testu. Wynik był prawidłowy.

3. Obiekty obrotu żywnością

W roku 2023 skontrolowano 322 zakłady obrotu żywnością z 774 prowadzących działalność handlową na terenie powiatu zawierciańskiego, zatwierdzono 24 obiekty. Łącznie przeprowadzono 540 kontroli.

W miejscach obrotu środkami spożywczymi, za stwierdzone nieprawidłowości, nałożono na osoby odpowiedzialne 46 mandatów karnych na kwotę 10 000,00 zł. Wydano 73 decyzje

administracyjne, w tym 64 nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień i 1 decyzję wycofania w wyniku stwierdzenia w sprzedaży żywności po upływie daty min. trwałości.

Najczęściej występujące nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego to: niewłaściwy stan powierzchni ścian, sufitów i podłóg, niewłaściwy stan techniczny wyposażenia i sprzętu, brak wody bieżącej zimnej i/lub ciepłej przy punktach wodnych.

Nieprawidłowości natury bieżącej to głównie: brak zachowanej czystości i porządku pomieszczeń i wyposażenia, brak zabezpieczenia żywności nieopakowanej przed zanieczyszczeniem, brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego żywności łatwo psującej się, przechowywanie skrzynek lub kartonów z żywnością bezpośrednio na podłodze.

Ponadto stwierdzano: zbyt dużą ilość środków spożywczych w stosunku do posiadanej powierzchni magazynowej i brak aktualnych zapisów z zakresu dokumentacji GHP/HACCP.

Do badań laboratoryjnych w miejscach obrotu żywnością pobrano 355 próbek. Pobrane próbki spełniały wymagania obowiązujących norm.

2. Zakłady żywienia zbiorowego ogółem

W 2023 roku skontrolowano 203 zakłady żywienia zbiorowego, z 453 prowadzących działalność, w tym 136 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego, 66 typu zamkniętego i 1 zakład usług cateringowych.

Najczęstsze uchybienia w zakładach żywienia zbiorowego otwartego to: brak porządku i czystości w zakładzie, brak segregacji surowców, półproduktów i wyrobów gotowych w urządzeniach chłodniczych i zamrażających, stosowanie surowców po upływie terminu przydatności do spożycia/daty min. trwałości, przechowywanie w zamrażarkach nieoznakowanych półproduktów.

W zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego (duża gastronomia) nałożono 14 grzywien w drodze mandatu karnego na kwotę 3 950,00 zł, wydano 20 decyzji administracyjnych, w tym 15 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień.

W zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego nałożono 7 grzywien w drodze mandatu karnego na kwotę 2 250,00 zł., wydano 16 decyzji administracyjnych, w tym 10 nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień.

W zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego pobrano 5 próbek żywności (warzywa krojone). Próbki nie były kwestionowane.

W 1 zakładzie gastronomicznym przeprowadzono ocenę jakości tłuszczu smaźalniczego (poziom związków polarnych) za pomocą szybkiego testu. Wynik był prawidłowy.

Mała gastronomia

W 2023 r. skontrolowano 65 zakładów małej gastronomii i przeprowadzono 83 kontrole sanitarne, w tym 19 zakładów małej gastronomii w zakładach tymczasowych lub ruchomych i przeprowadzono 19 kontroli w tych obiektach.

Podczas zorganizowanej w Zawierciu imprezy pn. „ŻARCIOWOZY”, skontrolowano 7 przyczep gastronomicznych (w tym 2 obiekty spoza powiatu zawierciańskiego) - nieprawidłowości nie stwierdzono.

Najczęściej stwierdzane uchybienia w zakładach małej gastronomii to: brudne urządzenia i sprzęt, niewłaściwy stan techniczny wyposażenia, brak zimnej i/lub ciepłej wody bieżącej przy punktach wodnych w zakładzie.

Za stwierdzone wykroczenia nałożono 4 mandaty karne na kwotę 650,00 zł. oraz wydano 11 decyzji administracyjnych, w tym 9 nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień.

W kontrolowanych zakładach pobrano 7 próbek żywności (jaja w proszku i napoje alkoholowe). Przeprowadzone badania laboratoryjne nie wykazały nieprawidłowości.

3. Ogólna ocena sposobu żywienia

Podczas kontroli kompleksowych zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego wykorzystywano „Listy wspomagające ocenę żywienia w szkole i przedszkolu pod kątem spełnienia wymagań zawartych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016 r. w sprawie środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty (...)” lub „Arkusze oceny dekadowej jadłospisów” – w przypadku analizy żywienia w stołówkach domów opieki i stołówce szpitalnej.

Do oceny jakościowej oraz ilościowej pobrano jadłospisy oraz dzienniki żywieniowe z 15 szkół podstawowych, 4 przedszkoli (w tym 1 z żywieniem cateringowym), 4 jadłospisy w żłobkach (w tym 1 z żywieniem cateringowym), 1 ze stołówki zakładu poprawczego i 1 ze stołówki szpitalnej. Z jednego ze żłobków jadłospisy dekadowe pobrano dwukrotnie celem sprawdzenia realizacji zaleceń.

Podczas analizy jakościowej stwierdzono nieprawidłowości w zakresie związanym z zbyt małą podażą ryb. Nieprawidłowości widoczne były szczególnie w placówkach szkolnych, w których dożywianie miało miejsce w postaci obiadu jednodaniowego.

Dokonano analizy ilościowej zestawień dekadowych z wykorzystaniem programu komputerowego Aliant. Zaobserwowano niewielkie odchylenia w podaży niektórych składników odżywczych tj. zbyt niską podaż wapnia (w 21 przypadkach) i żelaza (w 7 przypadkach), a w 3 przypadkach zaniżoną wartością energetyczną posiłków (posiłki szkolne). W 15 placówkach stwierdzono zbyt dużą zawartość soli. Zaniżone poziomy składników odżywczych stwierdzono w przeważającej mierze w żywieniu szkolnym, gdzie dzieci korzystają wyłącznie z obiadów, często tylko 1-daniowych.

W związku z powyższym wydawano zalecenia dotyczące dostosowanie jakości podawanych posiłków do obowiązujących norm.

W omawianym okresie pobrano również do badania laboratoryjnego posiłki obiadowe w 2 żłobkach, zgodnie z harmonogramem poboru próbek na 2023 r. Przeprowadzone badania w jednym przypadku wykazały nieprawidłowości. Wydano decyzję nakazującą zapewnienie wyżywienia w żłobku zgodnie z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej, opracowanymi przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie. Ponownie pobrano posiłek do badań, a przeprowadzone badania laboratoryjne wykazały zgodność z obowiązującymi normami. Sprawozdanie z badań posiłku pobranego w drugim ze żłobków nie wykazało nieprawidłowości.

4. Jakość zdrowotna środków spożywczych

W 2023 roku na terenie powiatu zawierciańskiego pobrano do badań laboratoryjnych 411 (433) próbek żywności z zakładów produkcyjnych oraz w miejscach obrotu hurtowego i detalicznego. Próbki zostały przebadane w następujących kierunkach: zanieczyszczeń mikrobiologicznych, metali szkodliwych dla zdrowia, mikotoksyn, substancji dodatkowych, znakowania, zanieczyszczeń biologicznych, fizycznych oraz organoleptycznie. Za niezgodne z wymaganiami uznano 1 (6) próbkę żywności.

Znakowanie 9 (9) próbek było niezgodne z obowiązującymi przepisami. Informacje o nieprawidłowym znakowaniu przekazano do powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych, nadzorujących zakład producenta. Kwestionowano 1 posiłek obiadowy pobrany w żłobku z powodu obniżonej wartości kalorycznej w przeliczeniu na suchą masę, obniżony procentowy udział energii z tłuszczu oraz zawyżony procentowy udział energii z węglowodanów.

Tabela 2. Jakość zdrowotna środków spożywczych w latach 2022- 2023

Rok	Próbki zbadane*	Próbki zdyskwalifikowane*	W tym					
			krajowe		UE		Import	
			zbadane	zdyskwalifikowane %	zbadane	zdyskwalifikowane %	zbadane	Zdyskwalifikowane %
2022	433	6	380	1,58	34	0	19	0
2023	411	1	354	0,28	29	0	28	0

* nie uwzględniono próbek sanitarnych (zmiotki, wytrzepki), materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością i substancji dodatkowych

5. Nadzór nad importem/exportem

Działania w zakresie granicznej kontroli sanitarnej towarów pochodzących spoza Unii Europejskiej i eksportowanych do krajów trzecich są realizowane przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych, właściwych ze względu na położenie siedzib większych importerów/eksporterów oraz dużych składów celnych. W 2023 r. na terenie działalności państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w Zawierciu przeprowadzono: 2 (4) kontrole graniczne żywności, oceniono 2 (4) partie produktów, wydano 3 (4) świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych przez środek spożywczy przekraczający granicę.

Tabela. 4. Graniczna kontrola sanitarna w latach 2022-2023

Rok	Liczba kontroli	Liczba ocenionych partii żywności	Liczba ocenionych partii materiałów i wyrobów do kontaktu	Wydane świadectwa	Wydane decyzje administracyjne opłatowe	Wydane decyzje zakazu wprowadzania do obrotu
2022	4	4	0	4	4	0
2023	2	2	0	3	2	0

W 2023 r produktami przeznaczonymi na eksport była osłonka roślinna w żelu oraz MIX - Krokiety z kapustą i grzybami/krokiety z pieczarkami i serem.

8. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)

Celem usunięcia źródeł zagrożeń związanych ze spożyciem żywności potencjalnie niebezpiecznej dla zdrowia ludzi, Unia Europejska wprowadziła system wczesnego ostrzegania, który powinien chronić konsumentów przed ryzykiem wystąpienia zachorowań. System ten, mający charakter sieci wymiany informacji istnieje w Unii Europejskiej od 1978 roku. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach - RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) stworzony został, by zapewnić władzom kontrolującym żywność i pasze efektywne narzędzie do wymiany informacji o środkach podjętych w odpowiedzi na ryzyko wykryte w odniesieniu do żywności i pasz. System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach stał się ważnym elementem polityki ochrony zdrowia ludności, opierającym się na zbieraniu i szybkim przekazywaniu informacji o produktach żywnościowych, materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością i środkach żywienia zwierząt mogących stanowić zagrożenie dla zdrowia konsumentów. Zasady funkcjonowania systemu wczesnego ostrzegania i powiadamiania o bezpośrednim lub pośrednim niebezpieczeństwie grożącym zdrowiu ludzkiemu, pochodzącym z żywności lub pasz, zostały zawarte w Rozporządzeniu (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającym ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującym Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającym procedury w zakresie

bezpieczeństwa żywności. W ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) powiadomienia definiowane są w następujący sposób: powiadomienie alarmowe, powiadomienie informacyjne w celu podjęcia działań lub w celu zwrócenia uwagi, powiadomienie news i powiadomienie o odrzuceniu na granicy.

W 2023 r. sekcja bezpieczeństwa żywności otrzymała 49 (86) powiadomień w ramach systemu RASFF (14 powiadomień alarmowych, w tym 6 do wiadomości oraz 35 informacyjnych, w tym 21 do wiadomości). 13 powiadomień alarmowych i informacyjnych dot. obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych (głównie obecności bakterii z gr. Salmonella) w świeżym mięsie drobiowym tj. elementach z kurczaka i mięsie z indyka. Pozostałe przypadki dotyczyły np. stwierdzenia wysokiego poziomu sumy alkaloidów pirolizydynowych w suplemencie diety, stwierdzenia wysokiego poziomu estrów 3-MCPD kwasów tłuszczowych oraz estrów glicydowych kwasów tłuszczowych w wyrobie ciastkarskim, stwierdzenia benzo(a)pirenu oraz sumy 4 WWA w produkcie Guarana proszek mielone nasiona, obecności rtęci w suplemencie diety, obecności bakterii z grupy coli w wodzie mineralnej niegazowanej, przekroczenia NDP mikotoksyn w pałeczkach kukurydzianych, przekroczenia NDP pestycydu – linuronu w korzeniu selera, obecności Listeria monocytogenes w produkcie pn. „Kiełki brokułu”, obecności chlorpiryfosu w kukurydzy przeznaczonej na popcorn oraz stwierdzenia przekroczenia NDP barwnika – czerwień koszenilowa w skoncentrowanym napoju do rozcieńczenia.

Tabela 3. Zestawienie powiadomień typu RASFF w 2023 r.

Kategorie produktów	Powiadomienie alarmowe	Powiadomienie informacyjne
Mięso i przetwory mięsne	2	1
Owoce, przetwory owocowe		1
Warzywa, przetwory warzywne		1
Suplementy diety		6
Zboża i przetwory zbożowe		3
Napoje bezalkoholowe		3
Mleko i jego przetwory	1	1
Przyprawy		1
Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i produkty jajeczne	4	9
Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	3	1
Oleje	1	
Wyroby garmażeryjne	2	
Nasiona/kiełki	1	4

Herbata		2
Odżywki dla sportowców		1
orzechy		1

9. Nadzór nad wyrobami i materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością

W 2023 roku przeprowadzono 12 kontroli w 12 zakładach obrotu materiałami lub wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Pobrano 6 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (1 próbkę wyrobów z tworzyw sztucznych, 1 próbkę wyrobów ceramicznych, 1 próbkę wyrobów z melaminy, 1 próbkę wyrobów szklanych, 1 próbkę wyrobów kryształowych, 1 próbkę przyborów kuchennych z poliamidu). 4 próbki były również oceniane na znakowanie (kubki z tworzywa sztucznego, talerzyki z melaminy, kubki ceramiczne, łyżka cedzakowa z poliamidu). Pobrane próbki były zgodne z wymogami.

10. Interwencje

W 2023 r. do sekcji NS-BŻ wpłynęły 64 wnioski o interwencję (w tym 25 anonimowych), z czego 25 zgłoszeń było zasadnych. W wyniku złożonych interwencji podejmowano następujące działania:

- przeprowadzono 61 kontroli interwencyjnych,
- nałożono 21 mandatów karnych na kwotę 5 300,00 zł,
- wydano 4 decyzje nakazujące usunięcie usterek technicznych i 1 decyzję wycofania z obrotu żywności po upływie daty minimalnej trwałości,
- pobrano 8 próbek środków spożywczych do oceny laboratoryjnej tj. próbkę kawy, ogórków konserwowych, 2 próbki alkoholu, 2 próbki wyrobów garmażeryjnych (pierogów), 2 próbki wyrobu zbożowego. Przeprowadzone badania laboratoryjne nie wykazały nieprawidłowości.

Wnoszone interwencje najczęściej dotyczyły wprowadzania do obrotu niewłaściwej jakości żywności oraz nieprawidłowego stanu higieniczno-sanitarnego obiektów.

Interwencje były rozpatrywane rzetelnie i terminowo. Osoby interweniujące informowano o sposobie załatwienia sprawy. Po dokonaniu analizy rodzaju interwencji ustalono, że zakłady, w których stwierdzono uchybienia zostaną objęte wzmożonym nadzorem.

11. Działania ukierunkowane problemowo/akcje

„Ocena żywienia w szpitalach”

W trakcie roku przesyłano kwartalne meldunki z przeprowadzonych kontroli kuchni szpitalnych w zakresie oceny bieżącego stanu sanitarnego oraz oceny żywienia na podstawie jadłospisów dekadowych. W związku z tym, że na terenie powiatu zawierciańskiego prowadzi działalność 1 szpital,

w III kw. 2023 r. przeprowadzono kontrolę tematyczną kuchni centralnej wraz z poborem jadłospisu dekadowego diety podstawowej do oceny w siedzibie stacji za pomocą programu komputerowego Aliant. Zarówno przeprowadzona kontrola jak i ocena jadłospisów dekadowych nie wykazała nieprawidłowości.

„Akcja Markety”

W związku z poleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego, w drugim półroczu 2023 r. prowadzono wzmożone kontrole sklepów wielkopowierzchniowych (supermarketów). W omawianym okresie, w ramach akcji, przeprowadzono 70 kontroli ww. zakładów, w wyniku których nałożono 6 mandatów karnych na kwotę 1 650 zł oraz wydano 5 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień.

„Znakowanie i warunki przechowywania wód butelkowanych”

W okresie od dnia 01.06.2023 r. do 30.09.2023 r. przeprowadzono kontrole tematyczne w wytwórniach wód butelkowanych oraz w punktach handlu detalicznego. Przeprowadzono 5 kontroli tematycznych podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości dot. przechowywania wód butelkowanych. Dodatkowo oceniono znakowanie 9 butelek wód mineralnych i 1 butelkę wody źródlanej.

„Kontrola zakładów prowadzących działalność w miejscowościach wypoczynkowych i przy trasach turystycznych – akcja LATO”

W miesiącach VI – IX 2023 r. przeprowadzono łącznie 100 kontroli w 65 obiektach zlokalizowanych przy trasach turystycznych, trasach pielgrzymek lub w miejscach wypoczynku. Przeprowadzono 76 kontroli zakładów żywienia zbiorowego otwartego (w tym 31 zakładów małej gastronomii i 9 obiektów ruchomych lub tymczasowych), 7 kontroli stołówek na koloniach/obozach oraz 3 kontrole wytwórni lodów i 14 automatów do lodów, prowadzących działalność na omawianym obszarze. Niewłaściwy bieżący stan sanitarno-higieniczny stwierdzono w 7 obiektach, w wyniku czego nałożono łącznie 7 mandatów karnych na kwotę 1 600,00 zł. Ponownie przeprowadzone kontrole wykazały poprawę stanu sanitarnego. Wydano 6 decyzji nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości technicznych, które zostały wykonane w terminie.

W omawianym okresie wpłynęły 4 interwencje dot. ww. zakładów, przeprowadzono 4 kontrole sanitarne. Nałożono 3 mandaty karne na kwotę 700,00 zł. Przyczyną interwencji była niewłaściwa jakość zdrowotna przygotowywanych posiłków.

„Realizacja Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności”

Jednym z elementów kontroli kompleksowych, a także kontroli tematycznych, była ocena znakowania żywności, w tym zasad oferowania do sprzedaży żywności nieopakowanej lub sprzedawanej „luzem”, pod względem przekazywania konsumentom informacji o znajdujących się w produkcie alergenach. W sumie przeprowadzono 393 kontrole uwzględniające powyższe zagadnienia. W zakładach produkujących żywność (56 obiektów) oceniano znakowanie wyrobów

gotowych (pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa żywności) oraz informacje przekazywane odbiorcom żywności nieopakowanej. Porównywano przekazywane informacje ze stosowanymi w zakładach recepturami.

Mimo, że przedsiębiorcy posiadali wymagane informacje zdarzało się, że wymagały one weryfikacji (najczęściej w zakładach obrotu żywnością). Z tego powodu nadal osoby kontrolujące zakład udzielały wyjaśnień w celu skorygowania błędów, rozdawano ulotki z przykładami poprawnej informacji o znakowaniu produktów. Postępowanie to było także elementem kontroli związanych z zatwierdzaniem zakładów.

„Realizacja Rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych w zakresie badań swoich wyrobów pod kątem ich zgodności z kryteriami mikrobiologicznymi określonymi w załączniku I do ww. rozporządzenia”

Akcja ta była rozpoczęta w roku 2015 r. i wykazała, że coraz więcej przedsiębiorców posiada badania właścicielskie swoich wyrobów.

W 2023 r. przeprowadzono 39 kontroli w zakładach produkcyjnych, podczas których oceniano ww. rozporządzenie, były to głównie ciastkarnie, wytwórnie lodów i automaty do lodów. Podczas kontroli stwierdzono, że w 4 przypadkach przedsiębiorcy nie posiadają wyników badań właścicielskich swoich wyrobów tj. badań mikrobiologicznych (ciastkarnia, piekarnia, automat do lodów, gospodarstwo rolne RHD), w związku z czym wydano 4 decyzje administracyjne.

„AFS – Afrykański Pomór Świń”

Powyższa akcja jest prowadzona od 2016 r. w związku z rozprzestrzenianiem się na terenie kraju afrykańskiego pomoru świń. W trakcie 233 kontroli obiektów obrotu żywnością i zakładów gastronomicznych, wprowadzających do obrotu mięso i jego przetwory, sprawdzane było pochodzenie ww. produktów, a także oceniany sposób postępowania z odpadami kat. III.

Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania z odpadami. Przedsiębiorcy posiadali dokumenty potwierdzające pochodzenie mięsa i jego przetworów.

„Przestrzeżenie Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2023 poz. 700)”

W 2023 r. podczas przeprowadzania kontroli kompleksowych, a szczególnie w zakładach żywienia zbiorowego otwartego sprawdzano przestrzeżenie Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. We wszystkich kontrolowanych obiektach stwierdzono przestrzeżenie ww. przepisów.

„Realizacja Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 26.07.2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach”

Podczas kontroli w zakładach żywienia dzieci i młodzieży oceniano przestrzeganie wymagań Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. W 2023 r. przeprowadzono 64 kontrole w zakładach żywnościowych mieszczących się w jednostkach systemu oświaty, w tym 40 kontroli dot. realizacji ww. rozporządzenia (27 w stołówkach szkolnych, 9 w stołówkach przedszkolnych, 3 w kioskach/bufecie szkolnych i 1 w zakładzie wychowawczym). Podczas przeprowadzanych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

12. Wnioski

1. Stan sanitarno-higieniczny zakładów żywieniowo-żywnościowych na terenie powiatu zawierciańskiego utrzymywany jest na podobnym poziomie jak w latach ubiegłych. Prowadzony nadzór sanitarny został zaplanowany na podstawie analizy ryzyka wynikającej z „Arkusza oceny zakładu produkcji/obrotu żywnością/żywienia zbiorowego/materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”, jak również wnoszonych interwencji, a oceniany zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.
2. Zrealizowano plan poboru próbek żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością na 2023 rok. W miarę możliwości próbki pobierano od producentów z terenu powiatu zawierciańskiego.
3. W przypadku otrzymania powiadomień w ramach systemu RASFF prowadzono postępowania wyjaśniające i przesyłano odpowiedzi do ŚPWIS. Nie kierowano powiadomień ani nie prowadzono postępowań w ramach systemu RASFF w stosunku do rodzimych producentów.
4. Liczba wnoszonych interwencji dot. działalności żywieniowo-żywnościowej była większa niż w latach poprzednich, reagowano na każdy zgłoszony sygnał, również anonimowy.
5. Podczas przeprowadzanych kontroli, każdorazowo w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, osoby kontrolujące zakład udzielały wyjaśnień w celu skorygowania błędów, rozdawano ulotki z przykładami poprawnej informacji o znakowaniu produktów. Postępowanie to było także elementem kontroli związanych z zatwierdzaniem zakładów.

III. Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia

Woda jest niezbędna do utrzymania życia i powinna być dostępna dla konsumentów w odpowiedniej ilości i o właściwej jakości, co należy do zadań własnych gminy.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany jest na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne oraz ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Przytoczone zapisy dotyczą zarówno bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzonego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jak i wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzonej przez administratorów ujęć i sieci wodociągowych.

W celu określenia czy spożywana woda jest czysta i bezpieczna dla zdrowia ludzkiego pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Zawierciu systematycznie pobierają próbki wody do badań i dokonują oceny jej jakości.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia powinna odpowiadać wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Badania jakości wody do spożycia mogą być wykonywane przez laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości badań zatwierdzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Woda przeznaczona do spożycia, rozprowadzana przez wodociągową sieć rozdzielczą, produkowana jest przez 64 urządzenia wodociągowe o różnej wydajności:

- produkcja $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ – 19 urządzeń zaopatrujących 9 928 osób*;
- produkcja $100 - 1000 \text{ m}^3/\text{d}$ – 23 urządzenia zaopatrujące 51 518 osób*;
- produkcja $1000 - 10000 \text{ m}^3/\text{d}$ – 3 urządzenia zaopatrujące 47 846 osób*;
- inne podmioty zaopatrujące w wodę – 19 urządzeń.

* podana liczba jest wartością szacunkową uzyskaną od administratorów ujęć i sieci wodociągowych.

Trzy wodociągi zaopatrywane były przez ujęcia znajdujące się poza nadzorowanym terenem, tj.:

1. Stacja Uzdatniania Wody Olkusz – zaopatrywana miejscowość Skałbania, gm. Łazy (liczba ludności ok. 73 mieszkańców). Jest to woda pochodząca z odwodnienia kopalni „Olkusz – Pomorzany” Zakładu Górniczo – Hutniczego „Bolesław”. Woda poddawana jest procesowi stałej dezynfekcji lampami UV oraz dodatkowo, okresowo dezynfekowana jest chlorem gazowym. Administratorem SUW Olkusz jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Olkuszu,
2. Sieć wodociągowa w Drużykowej zaopatrywana jest przez ujęcie w Dąbrówce, gm. Moskorzew – zaopatrywana miejscowość Drużykowa i Rędziny, gm. Szczekociny (liczba ludności ok. 304 mieszkańców). Administratorem ujęcia zaopatrującego tę sieć wodociągową jest Włoszczowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

3. Sieć wodociągowa w miejscowości Chruszczobród, gm. Łazy (liczba ludności ok. 1650 mieszkańców) zaopatrywana jest w wodę z ujęcia głębinowego w Dąbrowie Górniczej - Trzebieszawicach. Administratorem ujęcia jest Zakład Usług Wodnych i Kanalizacyjnych w Siewierzu.

Woda pochodząca z ujęć w Wiesiołce, Hutkach Kankach, Niegowonicach oraz na ujęciu Spółdzielczej Agrofirmy w Szczekocinach poddawana jest procesowi uzdatniania, polegającemu na oczyszczaniu wody z ponadnormatywnej zawartości jonów żelaza oraz doprowadzeniu jakości wody do obowiązujących norm pod względem barwy i zapachu.

Na pozostałych ujęciach zainstalowana jest aparatura do automatycznej dezynfekcji wody pompowanej ze studni za pomocą podchlorynu sodu. Na części ujęć prowadzona jest stała dezynfekcja wody na pozostałych prowadzona jest ona okresowo, profilaktycznie.

Woda do spożycia, rozprowadzana jest siecią wodociągową o łącznej długości 1001,05 km. Przyjmując, iż na terenie powiatu zawierciańskiego z wody wodociągowej korzysta 109 292 osoby (dane szacunkowe uzyskane od administratorów i właścicieli ujęć sieci wodociągowych zlokalizowanych na terenie powiatu zawierciańskiego służących do zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia) natomiast średnia produkcja wody dla całego powiatu wynosi 19 704,5 m³/dobę, to średnie zużycie wody na jednego mieszkańca wynosi 0,18 m³/d.

W grudniu 2023 r. ponownie włączony został całodobowy punkt czerpalny zlokalizowany w Szczekocinach przy ulicy Polnej, z którego nieodpłatnie korzystać mogą mieszkańcy.

W 2023 roku pobierano próbki wody do badań w związku z:

- prowadzonym przez PSSE w Zawierciu monitoringiem jakości wody,
- monitorowaniem stopnia zasiedlenia instalacji wody ciepłej przez bakterie Legionella sp.,
- wewnętrzną kontrolą jakości wody przez podmioty zajmujące się produkcją i dystrybucją wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- pobory próbek zleconych przez klientów – poza harmonogramem (między innymi: próbki z nowopowstałych budynków mieszkalnych, próbki wymagane przez Inspekcję Weterynaryjną, próbki pobierane w ramach HACCP) – w 2023 r. pobrano 170 próbek.

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrano:

- 510 próbek wody do badań fizykochemicznych,
- 315 próbek wody do badań mikrobiologicznych,

W ramach wewnętrznej kontroli jakości wody pobrano:

- 398 próbek wody do badań fizykochemicznych,
- 246 próbek wody do badań mikrobiologicznych.

Ogółem w 2023 r. pobrano 908 próbek wody do badań fizykochemicznych, z czego kwestionowano 85 próbek oraz 561 próbek wody do badań mikrobiologicznych, z których kwestionowano 18 próbek.

Każdorazowo po wystąpieniu przekroczeń podejmowane były przez administratorów wodociągów działania naprawcze, a następnie pobierano próbki wody do badań kontrolnych, które wykazywały przydatność wody do spożycia przez ludzi.

Przekroczenie parametrów określonych w rozporządzeniu wymaga każdorazowo dokonania oceny zagrożeń i oszacowania ryzyka wystąpienia potencjalnych zdarzeń niebezpiecznych dla zdrowia konsumentów w związku ze stwierdzonym przekroczeniem.

Ponadto w obiektach użyteczności publicznej tj. 15 obiektach hotelarskich, 3 domach opieki, 1 żłobku oraz 3 domach dziecka i 1 szpitalu pobrano 96 próbek wody ciepłej na obecność bakterii Legionella sp. W 3 obiektach hotelarskich stwierdzono przekroczenia 4 próbek wody. Po przeprowadzeniu przez zarządców działań naprawczych, polegających głównie na termicznej dezynfekcji, pobrano próbki do badań rekontrolnych, które nie wykazały przekroczeń.

PPIS w Zawierciu w oparciu o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. (Dz.U. z 2017 r , poz. 2294) wydał ocenę o przydatności wody do spożycia w 2022 r. na terenie gmin Zawiercie, Łazy, Poręba, Ogrodzieniec, Pilica, Irządze, Kroczyce, Szczekociny, Żarnowiec i Włodowice.

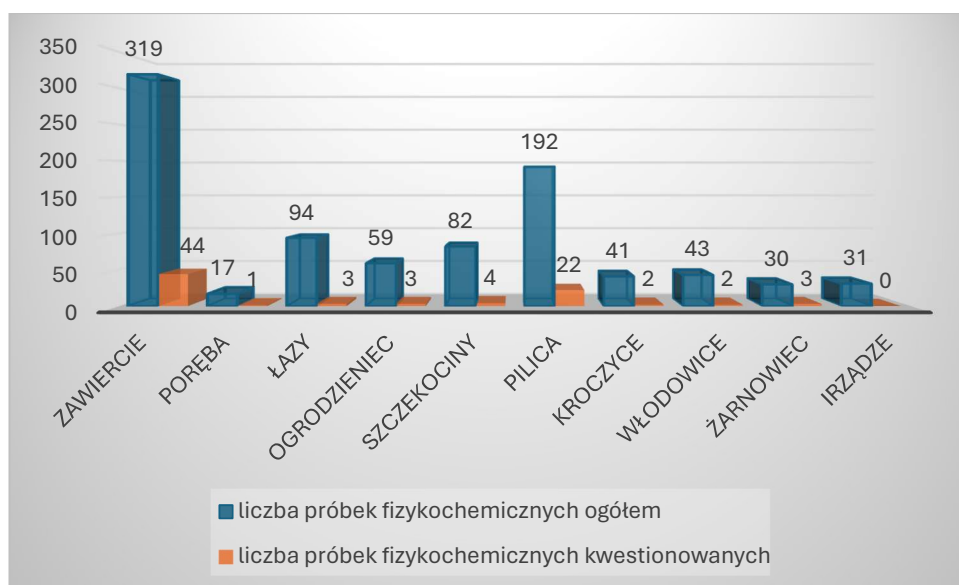
Na wniosek Burmistrza Miasta i Gminy Szczekociny Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu w styczniu 2023 r. wydał opinię dotyczącą nielegalnie składowanych lub magazynowanych odpadów na terenie miejscowości Bonowice. Powyższa opinia wydana była ze względu na możliwość potencjalnego wpływu jakie mogą wywierać składowane odpady na jakość wód podziemnych. Po wydaniu opinii, PPIS w Zawierciu w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego pobrał próbki wody z ujęcia w Siedliskach, sieci wodociągowej w Bonowicach oraz studni indywidualnych. W żadnej próbie nie odnotowano przekroczeń.

Analiza przekroczeń parametrów fizykochemicznych

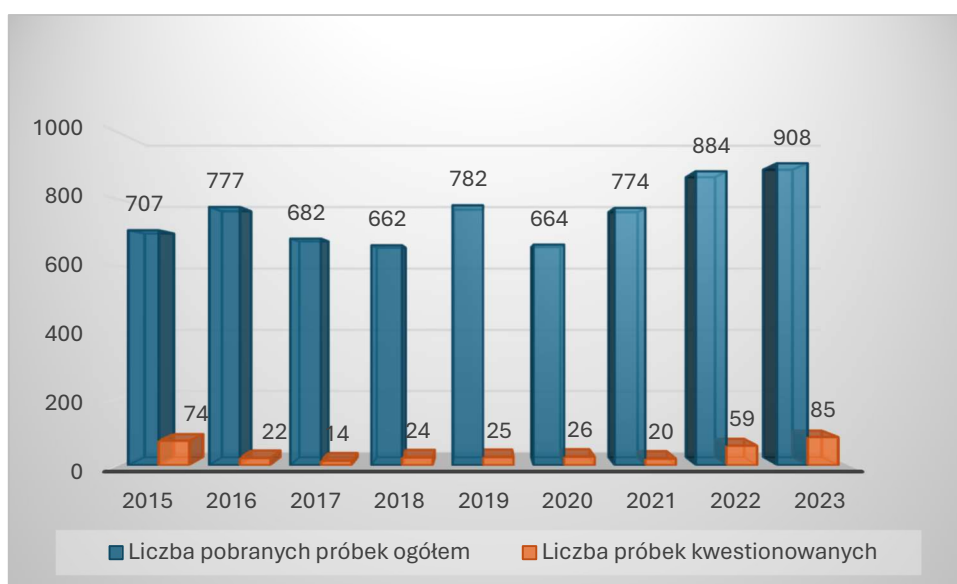
Ryzyko zdrowotne spowodowane związkami chemicznymi zawartymi w wodzie do spożycia różni się od zagrożenia spowodowanego zanieczyszczeniami pochodzenia mikrobiologicznego ze względu na fakt, iż zanieczyszczenia chemiczne na ogół nie wywołują natychmiastowych skutków. Ewentualne zagrożenie zdrowotne spowodowane spożywaniem wody o ponadnormatywnej zawartości parametrów fizykochemicznych może wystąpić w wyniku długotrwałego jej spożywania, natomiast nie stanowi bezpośredniego zagrożenia dla zdrowia. O walorach smakowych i jakościowych wody decyduje jej skład. Zakres badanych parametrów fizykochemicznych jest bardzo szeroki i obejmuje zarówno wskaźniki organoleptyczne takie jak: barwa, smak, zapach jak i parametry chemiczne między innymi określaną jest zawartość: azotanów, chlorków, siarczanów, poszczególnych metali w wodzie, wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, trihalometanów, pestycydów itp. Konsument głównie ocenia jakość wody oraz to czy jest ona zdrowa i bezpieczna do spożycia

na podstawie jej barwy i zapachu, jednakże fakt, że woda jest mętna, zabarwiona bądź posiada wyczuwalny zapach, nie daje podstawy do stwierdzenia, że jest ona „niezdrowa”. Zanieczyszczenia mające bezpośredni i istotny wpływ na zdrowie (obecność mikroorganizmów chorobotwórczych, toksyczne związki metali i substancje rakotwórcze) są niewidoczne gołym okiem, a woda płynąca z kranu może być wizualnie kryształowo czysta. Dlatego podstawowym działaniem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kontrola jakości wody w zakresie substancji szkodliwych, a w przypadku przekroczeń wartości ocena ryzyka i oszacowanie skutków zdrowotnych dla konsumenta.

Wykres 1. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań fizykochemicznych do liczby próbek kwestionowanych w 2023 roku w poszczególnych gminach powiatu zawierciańskiego

Wykres 2. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań fizykochemicznych do liczby próbek kwestionowanych w latach 2015-2023 na terenie powiatu zawierciańskiego

Analizując wykresy 1 i 2 można stwierdzić, że w wodach gmin powiatu zawierciańskiego w 2023 r. odnotowano wzrost liczby przekroczeń oraz pobieranych próbek wody w porównaniu do lat poprzednich. Sytuacja ta związana była ze wzmożonym monitorowaniem jakości wody pochodzącej z ujęć w Dzwonowicach i Kocikowej, gdzie odnotowywano podwyższoną zawartość azotanów oraz na studni zbiorczej w Zawierciu Stary Rynek, gdzie odnotowywano podwyższoną zawartość ołowiu. W obu powyższych przypadkach w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego PPIS w Zawierciu oraz wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne badania próbek wody wykonywane były z częstotliwością jeden raz w miesiącu.

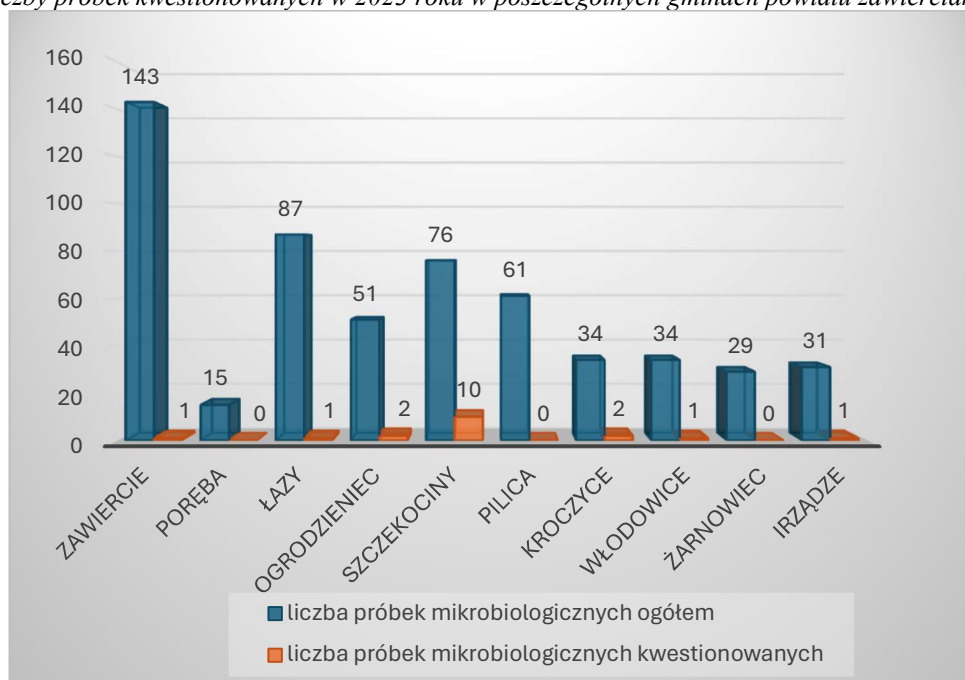
W 2023 r. prowadzone były prace związane ze zmianą źródła zasilania w wodę przeznaczoną do spożycia miasta Zawiercie. Na koniec 2023 r. miasto Zawiercie było zasilane w 50 % w wodę z ujęcia w Zawierciu Kosowskiej Niwie oraz w pozostałym procencie z ujęcia w Zawierciu, ul. Stary Rynek. Odnoście wody pochodzącej z ujęć w Dzwonowicach oraz Kocikowej prowadzone przez ZUWiK w Pilicy działania naprawcze polegały na mieszaniu wody w wodą z ujęć w Solcy i Pilicy. W opisywanych powyżej przypadkach prowadzone działania naprawcze przynosiły oczekiwaną poprawę jakości wody.

Pozostałe zanieczyszczenia fizykochemiczne dotyczyły ponadnormatywnej zawartości żelaza oraz stanu organoleptycznego wody, tj. ponadnormatywnej mętności i nieakceptowalnego zapachu. Wszystkie przekroczenia były zgłaszane do administratorów ujęć i sieci wodociągowych. Badania wykonywane w ramach rekontroli nie wykazywały przekroczeń.

Analiza przekroczeń parametrów mikrobiologicznych

Zanieczyszczenie źródeł wody powoduje występowanie charakterystycznych mikroorganizmów w wodzie, w tym często chorobotwórczych. Ponieważ nie ma możliwości zbadania obecności wszystkich rodzajów mikroorganizmów, które potencjalnie mogą występować w wodzie, jedyną skuteczną metodą jest częste badanie wody na obecność organizmów wskaźnikowych zanieczyszczenia kałowego. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w wodzie przeznaczonej do spożycia badane są następujące parametry mikrobiologiczne: bakterie grupy coli, *Escherichia coli*, Enterokoki (paciorkowce kałowe) oraz ogólna liczba mikroorganizmów w $22^{\circ}\text{C} \pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72 h. Występowanie w wodzie mikroorganizmów takich jak: *Escherichia coli* i Enterokoki bytujące zwykle w odchodach ludzi i zwierząt stałocieplnych wskazują na zanieczyszczenia typu kałowego. Stanowią one swoisty wskaźnik zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody i ich obecność w wodzie wiąże się z koniecznością podjęcia natychmiastowych działań naprawczych. Charakterystykę jakości wody pod względem mikrobiologicznym przedstawiają wykresy 3 i 4.

Wykres 3. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań mikrobiologicznych do liczby próbek kwestionowanych w 2023 roku w poszczególnych gminach powiatu zawierciańskiego

W opisywanym okresie sprawozdawczym pobrano łącznie 561 próbek wody do badań mikrobiologicznych z czego kwestionowano 18 próbek. Większość stwierdzanych przekroczeń dotyczyło ogólnej liczby mikroorganizmów w $22\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72 h i Enterokoków bakterii grupy coli i Escherichia coli. Ze względu na przekroczenia mikrobiologiczne w dniu 28.06.2023 r. PPIS w Zawierciu wydał decyzję, iż woda pochodząca ze Stacji Uzdatniania Wody Spółdzielczej Agrofirmy w Szczekocinach, ul. Parkowa 1 oraz z sieci wodociągowej zasilanej przez tą stację uzdatniania nie nadaje się do spożycia przez ludzi. Administrator podejmował działania naprawcze, wyniki badań rekontrolnych wykazały przydatność wody do spożycia przez ludzi.

Wykres 4. Porównanie liczby pobranych próbek wody do badań mikrobiologicznych do liczby próbek kwestionowanych w latach 2015-2023 na terenie powiatu zawierciańskiego

Wykres 4 obrazuje jak na przestrzeni lat kształtował się stosunek liczby próbek pobranych do liczby próbek kwestionowanych. Na podstawie powyższej oceny można stwierdzić, że mieszkańcy powiatu zawierciańskiego korzystają z wody o jakości odpowiadającej wymaganiom stawianym przez obowiązujące akty prawne.

Podsumowanie nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Bezpieczeństwo zdrowotne wody wymaga:

1. współpracy i udziału wielu podmiotów: organów PIS, organów samorządowych, przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych;
2. objęcia skuteczną kontrolą wewnętrzną wszystkich ujęć wody do spożycia, także indywidualnych, w celu zapobiegania zagrożeniom zdrowotnym i minimalizowania ich skutków;
3. stosowania systemu wielobarierowości polegającego na:
  - a. skutecznej ochronie ujęć wody,
  - b. właściwym projektowaniu, budowaniu i eksploataowaniu sieci i instalacji wodociągowych,
  - c. stworzeniu systemu nadzorowania materiałów i wyrobów stosowanych do kontaktu z wodą do spożycia.
4. zapewnienia właściwego funkcjonowania instalacji wewnętrznych w budynkach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego tak, aby nie były przyczyną wtórnego zanieczyszczenia i pogorszenia jakości wody oraz nałożenie na właścicieli instalacji obowiązku okresowej kontroli jakości rozprowadzanej wody,
5. utworzenia systemu gwarantującego bezpieczeństwo zdrowotne wody poprzez stosowanie dobrych praktyk (opracowanie wytycznych, procedur postępowania).

Powyższe działania mają charakter zadań długoterminowych i przyczynią się do wzrostu bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

IV. Stan sanitarny obiektów komunalnych i użyteczności publicznej

W trosce o bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców oraz osób przebywających na terenie powiatu zawierciańskiego, przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu kontrolowali przestrzeganie przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące: stanu sanitarno-technicznego obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, środków transportu, jak również rozpatrywali interwencje obywateli. Bieżącym nadzorem sanitarnym w zakresie higieny komunalnej objętych było 829 obiektów użyteczności publicznej i 68 podmiotów leczniczych. W roku 2023 przeprowadzono ogółem 357 kontroli, w tym: 291 kontroli planowanych, 66 kontroli sanitarnych ponadplanowych oraz pobrano 864 próbki wody do badań.

Tabela nr 1. Zestawienie obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych w 2023 r.

Rodzaj obiektu	Liczba obiektów w ewidencji	Skontrolowano	Ilość obiektów w których stwierdzono uchybienia
Obiekty hotelarskie	127	37	1
Zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej	219	74	1
Domy pomocy i noclegownie	21	14	2
Tereny rekreacyjne, obiekty sportowe i ośrodki kultury	166	22	0
Ustępy publiczne i ogólnodostępne	9	9	0
Cmentarze i domy pogrzebowe	55	12	0
Apteki i punkty apteczne	42	14	1
Urządzenia wodociągowe	64	64	1
Pływalnie i parki wodne	9	9	2
Dworce i przystanki kolejowe	7	3	0
Podmioty lecznicze	68	22	0
Inne obiekty użyteczności publicznej (pralnie, parkingi, targowiska, sklepy zielarskie, pracownie psychoterapii, fizjoterapii)	110	28	0

Skontrolowano stan higieniczno - sanitarny ok. 34,5% zewidencjonowanych obiektów.

W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano 33 decyzje merytoryczne, w tym 1 nakazującą usunięcie uchybień w salonie fryzjerskim, 3 nakazujące unieruchomienie pływalni w hotelu i parku wodnym oraz 1 dotyczącą braku przydatności wody do spożycia, 2 decyzje prolongujące wykonanie zarządzeń, 1 stwierdzającą wygaśnięcie decyzji, 9 zbiorczych rocznych ocen wody na pływalniach, 16 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji. Wydano 95 decyzji płatniczych na kwotę 14 390,33 zł., 18 postanowień i 31 opinii sanitarnych, nałożono 3 mandaty karne na kwotę 600,00 zł. Nie stwierdzono występowania zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych dla osób korzystających z obiektów użyteczności publicznej.

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad obiektami użyteczności publicznej, kontrolowano m.in. zakłady oferujące usługi „solaryjne” w zakresie realizacji wymogów Ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz.U. z 2017 r. poz. 2111) oraz Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz.U. z 2018 r. poz. 275) . W ewidencji PPIS w Zawierciu na koniec 2023 r. roku znajdowało się 12 solariów, skontrolowano 5. Kontrole miały na celu sprawdzenie przestrzegania zakazu udostępniania solarium

osobom nieletnim, zakazu reklamy i promocji usług oraz sprawdzenie stanu sanitarnego obiektów. Nieprawidłowości nie stwierdzono, kontrole w tym zakresie będą kontynuowane w 2024 roku.

Hotele i inne obiekty hotelarskie

W 2023 r. w ewidencji PSSE znajdowało się 127 obiektów świadczących usługi hotelarskie, w tym 11 hoteli. Skontrolowano 10 hoteli i 27 innych nie skategoryzowanych obiektów, przeprowadzono 41 kontroli sanitarnych. W jednym obiekcie stwierdzono nieprawidłowości związane z brakiem bieżącej czystości w magazynach bielizny czystej, nałożono mandat karny w wysokości 300,00 zł. Kontrola sprawdzająca wykazała poprawę stanu sanitarnego. Rozpatrywano także wniosek interwencyjny dot. niewłaściwego stanu sanitarno-porządkowego pokoju hotelowego. Przeprowadzona kontrola nie potwierdziła wniesionych zarzutów, w związku z powyższym interwencję uznano za niezasadną.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, fryzjersko-kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej stanowią najbardziej liczną grupę obiektów użyteczności publicznej objętych nadzorem sanitarnym. W ewidencji znajduje się 219 obiektów, skontrolowano 74, przeprowadzono 75 kontroli.

Wydano 1 decyzję administracyjną nakazującą usunięcie uchybień w zakładzie fryzjerskim z terminem realizacji w 2024 roku. Stwierdzone nieprawidłowości techniczne dotyczyły braku bieżącej ciepłej wody w WC dla personelu i klientów, ubytków w wykładzinie podłogowej, brudnego sufitu w pomieszczeniu świadczenia usług fryzjerskich.

Domy pomocy społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę, schroniska dla bezdomnych i inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej

W ewidencji PSSE znajduje się 21 obiektów działających w ramach pomocy społecznej. Skontrolowano stan sanitarny 2 domów pomocy społecznej, 2 placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym lub w podeszłym wieku, 3 schronisk dla osób bezdomnych oraz 7 obiektów realizujących projekty w zakresie aktywizacji zawodowej i wsparcia dla osób starszych, funkcjonujące jako domy dziennego pobytu. Przeprowadzono 21 kontroli sanitarnych.

W 2023 r. rozpatrzono 5 interwencji w domach pomocy społecznej. Przeprowadzono 5 kontroli, w dwóch przypadkach stwierdzono uchybienia. Nałożono mandat karny za niewłaściwy stan sanitarny w wysokości 200,00 zł i wydano decyzję nakazującą usunięcie nieprawidłowości z zakresu stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń. Decyzja PPIS w Zawierciu wydana w 2021 roku dot. schroniska dla bezdomnych została wykonana, w związku z czym stan sanitarno-techniczny obiektu uległ poprawie.

Tereny rekreacyjne, obiekty sportowe i ośrodki kultury

W 2023 roku skontrolowano 2 obiekty sportowe, 20 obiektów rekreacyjnych, w tym parki i place zabaw dla dzieci. W obiekcie sportowym – Orlik 2012 w związku z decyzją wydaną w 2022 roku

nakazującą usunięcie nieprawidłowości z zakresu stanu technicznego (zacieki i odpadająca powłoka malarska na ścianach i sufitach, ubytki płytek ceramicznych) przeprowadzono 2 kontrole sprawdzające. Decyzja została wykonana w całości.

Apteki i punkty apteczne

W 2023 roku nałożono 1 mandat karny w wysokości 100,00 zł za zły bieżący stan sanitarny w punkcie aptecznym. Kontrola sprawdzająca wykazała poprawę stanu sanitarnego.

Inne obiekty komunalne i użyteczności publicznej

Do grupy „Inne obiekty” zaliczone zostały: stacje paliw, parkingi, pralnie, biblioteki, sklepy zaopatrzenia medycznego, sklepy zielarskie, targowiska, pracownie psychoterapii i fizjoterapii. Spośród 110 obiektów nadzorowanych, skontrolowano 28, uchybień sanitarnych nie stwierdzono.

Wody powierzchniowe wykorzystywane do kąpielii i rekreacji

Nadzór nad jakością wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii prowadzony jest zgodnie z zapisami Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpielii (Dz.U. z 2019 r., poz. 255).

W sezonie letnim 2023 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nie prowadził nadzoru nad kąpieliskami, ponieważ do PPIS w Zawierciu nie wpłynęło żadne zgłoszenie dotyczące organizacji kąpielisk.

Organizowane były natomiast dwa miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii – Zalew Pilica I i Zalew Pilica II, ich organizatorem był Burmistrz Miasta i Gminy Pilica. Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii Zalew Pilica I organizowane było w terminie od 1 lipca 2023 r. do 30 lipca 2023 r., natomiast miejsce Zalew Pilica II organizowane było w terminie od 31 lipca 2023 r. do 29 sierpnia 2023 r. Wykonywane przez administratora badania jakości wody wykazywały jej przydatność do kąpielii.

Ponadto w trakcie sezonu letniego 2023 nie występowały żadne sytuacje mogące powodować pogorszenie jakości wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii, dlatego nie przeprowadzono kontroli urzędowych opisanych w art. 163, ust.2 ustawy Prawo Wodne.

Informacje dotyczące kąpielisk oraz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego znajdowały się na stronie internetowej PSSE Zawiercie w zakładce „Serwis kąpieliskowy”.

W trakcie sezonu letniego 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu wystosował pisma do Starosty Zawierciańskiego, burmistrzów, prezydentów, wójtów gmin z terenu powiatu zawierciańskiego zachęcające do organizacji kąpielisk w przyszłych sezonach letnich.

Pływalnie oraz baseny kryte i odkryte

Nadzór nad pływalniami krytymi i odkrytymi prowadzony jest na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1230).

Pod nadzorem PPIS w Zawierciu znajdują się następujące pływalnie kryte:

1. Pływalnia kryta OSiR w Zawierciu, ul. Pomorska 61
2. Pływalnia kryta Park wodny w Łazach, ul. Topolowa 1
3. Pływalnia kryta przy Hotelu Villa Verde w Zawierciu ul. Mrzygłodzka 273
4. Pływalnia kryta przy Hotelu Fajkier w Lgocie Murowanej 37a
5. Pływalnia kryta przy Hotelu Centuria w Ogrodzieńcu ul. Centuria 1
6. Pływalnia kryta przy Hotelu Poziom 511 w Podzamczu ul. Bonerów 33
7. Pływalnia kryta przy Hotelu Zawiercie w Zawierciu ul. Wierzbowa 6
8. Pływalnia kryta przy Szkole Podstawowej nr 1 w Zawierciu, ul. 11 Listopada 22

Na terenie powiatu zawierciańskiego w sezonie letnim 2023 funkcjonowała Pływalnia odkryta przy Hotelu Villa Verde w Zawierciu, ul. Mrzygłodzka 273.

Badania wody wykonywane były przez zarządców obiektów zgodnie z zatwierdzonymi przez PPIS w Zawierciu harmonogramami pobierania próbek wody a wyniki przekazywano do PPIS w Zawierciu oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego PPIS w Zawierciu. Na podstawie wyników z badań próbek wody pobieranych w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody oraz wyników z badań próbek pobranych w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu w 2023 r. dokonał zbiorczej rocznej oceny wody w pływalniach za 2022 r. w formie decyzji administracyjnej. Wszystkie obiekty zostały ocenione pozytywnie.

W okresie, który obejmuje ocena, w dwóch obiektach, tj. Park Wodny Jura w Łazach oraz dwukrotnie w pływalni krytej przy Hotelu Zawiercie w Zawierciu wydane zostały przez PPIS w Zawierciu decyzje unieruchamiające obiekty, ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii *Legionella* sp. Zarządcy obiektów byli natychmiast informowani o zaistniałych przekroczeniach, podejmowali działania naprawcze mające na celu eliminację bakterii. Badania kontrolne nie wykazywały przekroczeń, obiekty były ponownie włączane do użytkowania.

Ponadto na terenie powiatu zawierciańskiego w okresie sprawozdawczym funkcjonowały obiekty nie będące pływalniami:

1. Basen odkryty OSiR w Zawierciu, ul. Sienkiewicza 1
2. Basen odkryty w Podzamczu, ul. Szkolna
3. Basen odkryty w Kroczytach;
4. Brodzik dla dzieci przy MOSiR w Porębie, ul. Zakładowa;

5. Basen odkryty przy OSW „Morsko Plus” w Zawierciu, ul. Zamkowa
  6. Wodny Plac Zabaw Krępa w Ogrodzieńcu, ul. Spacerowa
  7. Basen odkryty przy OW „Orle Gniazdo” w Hucisku – wyłącznie dla gości hotelowych;
  8. Basen odkryty przy „Hotelu Ostaniec” w Podlesicach – wyłącznie dla gości hotelowych;
- Administratorzy obiektów prowadzili stały nadzór nad jakością wody w basenach. Wyniki badań wykazywały przydatność wody do kąpieli.

Wnioski

1. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej, podobnie jak w ubiegłym roku, oceniono jako dobry.
2. Liczną grupę obiektów komunalnych stanowią salony beauty i liczba tych obiektów stale rośnie. Podczas czynności kontrolnych prowadzone były działania edukacyjne w celu zwiększenia świadomości zagrożeń dla zdrowia podczas wykonywania zabiegów z naruszeniem ciągłości skóry.
3. Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi na terenie powiatu zawierciańskiego charakteryzuje się dobrą jakością. Wszystkie gminy otrzymały pozytywną ocenę o przydatności wody do spożycia przez ludzi.

V. Ocena obiektów nauczania i wychowania dzieci i młodzieży

W 2023 roku na terenie powiatu zawierciańskiego w ewidencji znajdowało się 145 placówek stałych dla dzieci i młodzieży oraz 200 obiektów sezonowych – turnusy wypoczynku zimowego i letniego.

Tabela 1. Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym przez pion higieny dzieci i młodzieży

Placówki stałe objęte nadzorem sanitarnym	Liczba obiektów
Żłobki i kluby dziecięce	11
Przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego	26
Szkoły podstawowe	39
Licea Ogólnokształcące	3
Technika	0
Szkoły branżowe I i II stopnia	0
Szkoły Specjalne	0
Szkoły Policealne	18
Zespoły Szkół	18
Placówki kształcenia ustawicznego	2
Szkoły Wyższe Publiczne	0
Szkoły Wyższe Niepubliczne	0
Placówki z pobytem całodobowym	6
Placówki wsparcia dziennego	6
Placówki wychowania pozaszkolnego	6
Placówki rekreacyjne	10
Inne	0
Ogółem	145

Przeprowadzono łącznie 198 kontroli sanitarnych w placówkach, w tym:

- 128 w placówkach stałych;
- 70 w placówkach sezonowych – turnusy wypoczynkowe dla dzieci i młodzieży.

Placówki objęte stałym nadzorem to przede wszystkim szkoły wszystkich typów i stopni a także żłobki, przedszkola, placówki pracy pozaszkolnej, domy dziecka, warsztaty szkolne – tabela 1.

Bieżący nadzór nad placówkami oświatowo-wychowawczymi prowadzony był ze zwróceniem szczególnej uwagi na sposób zapewnienia higienicznych warunków do nauki i wypoczynku oraz bezpieczeństwa przebywania na ich terenie.

Przedmiotem czynności kontrolnych prowadzonych w placówkach nauczania i wychowania był:

- nadzór nad warunkami do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach, nad stanem technicznym boisk szkolnych oraz placów zabaw w przedszkolach;
- ocena warunków do utrzymania higieny osobistej przez dzieci i młodzież;
- nadzór nad przechowywaniem i stosowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w placówkach;
- ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii;
- ocena sytuacji w zakresie posiadania przez placówki certyfikatów zgodności z Polską Normą na meble edukacyjne i sprzęt sportowy;
- ocena procesu nauczania-uczenia się w szkołach podstawowych;
- ocena organizacji i przebiegu akcji wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży.

Żłobki i kluby dziecięce

Na podległym terenie funkcjonowało 11 żłobków, z których 10 skontrolowano. W skontrolowanych żłobkach zapewniono opiekę dla 366 dzieci.

Wszystkie skontrolowane placówki funkcjonowały w budynkach przystosowanych do tego celu, budynki utrzymane były w dobrym stanie technicznym. Warunki do utrzymania higieny w skontrolowanych żłobkach i klubach dziecięcych oceniono jako prawidłowe, wszystkie placówki posiadały dostęp do bieżącej ciepłej wody oraz były wyposażone w środki higieny osobistej.

Przedszkola

W 2023 roku skontrolowano 23 placówki przedszkolne funkcjonujących na terenie powiatu zawierciańskiego, co stanowi 88% wszystkich obiektów. W tych placówkach zapewniono opiekę dla 1644 dzieci. Właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej zapewniono dzieciom we wszystkich skontrolowanych placówkach. Pomieszczenia sanitarne wyposażone były w środki higieny osobistej (mydło, papier, ręczniki), dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody przy wszystkich umywalkach oraz właściwy stan techniczny urządzeń sanitarnych. W skontrolowanych przedszkolach stwierdzono zachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych. W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego w 2023 roku w wybranych placówkach dokonano oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci. Pomiary przeprowadzono w 5 przedszkolach (w 8 oddziałach), gdzie zmierzono 184 stanowiska pracy dziecka, we wszystkich oddziałach meble były zestawione prawidłowo dostosowane do wzrostu korzystających z nich dzieci. W większości placówek meble oznakowane były kolorami lub numerami, zgodnie z obowiązującymi normami w tym zakresie.

Szkoły

W 2023 roku na ogólną liczbę 39 szkół funkcjonujących w powiecie zawierciańskim skontrolowano 33 (tj. 84,6%). W placówkach tych zorganizowano naukę i opiekę dla 6951 dzieci i młodzieży. We wszystkich skontrolowanych placówkach zapewnione były prawidłowe warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów tj. ciepła bieżąca woda, mydło w płynie w dozownikach, środki do dezynfekcji, ręczniki papierowe, papier toaletowy.

Spośród skontrolowanych szkół 29 posiadało substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W wyniku systematycznych działań poprawiła się sytuacja w zakresie gospodarki tymi substancjami. Zdecydowanie też zmniejszyła się ilość posiadanych przez szkoły substancji chemicznych, co wynikało przede wszystkim z rezygnacji z posiadania substancji i preparatów chemicznych w pracowniach szkolnych na rzecz wizualnych form nauczania (programy multimedialne). Z roku na rok na podległym terenie zwiększa się baza sportowa w szkołach. Regularnie do użytku oddaje się nowoczesne hale sportowe z zapleczem sanitarnym oraz urządzenia kultury fizycznej i boiska wielofunkcyjne. W 2023 roku był oddany do użytkowania 1 nowy obiekt – sala sportowa z zapleczem przy szkole podstawowej. W 1 placówce dokonano rozbudowy o sale pobytu z węzłami sanitarnymi z przeznaczeniem na pobyt dzieci oddziału przedszkolnego. W trakcie kontroli bloków sportowych szczególną uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania umywalni i natrysków po planowych zajęciach wychowania fizycznego. Mimo, iż warunki do utrzymania higieny osobistej z roku na rok są coraz lepsze, dzieci i młodzież szkolna nadal nie korzystają z nich systematycznie. Podczas sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, iż w 14 placówkach natryski były czynne, do dyspozycji uczniów, używane niestety tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.

Szkoły, które nie posiadają wystarczającej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego organizują zajęcia w obiektach sportowych poza placówką, takich jak hala sportowa czy boiska miejscowych klubów sportowych. Z hali sportowej poza placówką skorzystały 2 placówki.

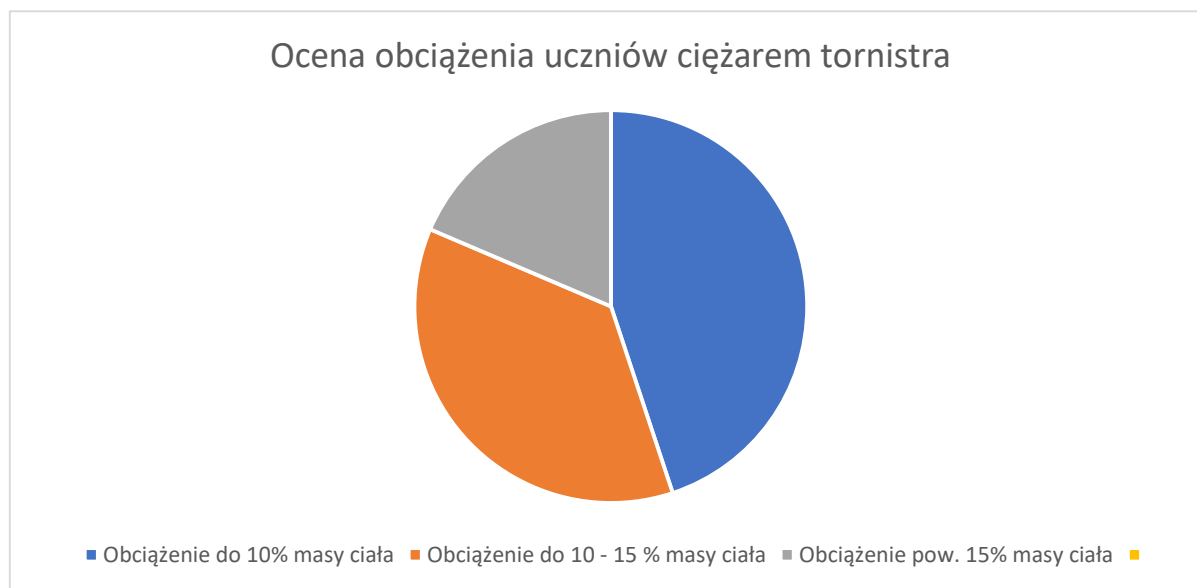
Ergonomia w szkole

W roku 2023 dokonano oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów w 4 szkołach (28 oddziałów), gdzie zmierzono 506 uczniów. Dyrektorzy coraz większą uwagę przywiązują do prawidłowych stanowisk pracy swoich uczniów. W tym celu nauczyciele dokonują pomiarów wysokości stołów, krzeseł i samych uczniów i na tej podstawie organizują ich stanowiska nauki. Odmiennie ma się sytuacja przestrzegania zasad ergonomii na stanowiskach pracy uczniów starszych klas szkół podstawowych. Tutaj najczęściej obowiązuje system klasopracowni. Wiąże się to z przemieszczaniem uczniów z jednych zajęć na kolejne do różnych sal lekcyjnych, skutkiem czego znacznie utrudnione jest dostosowanie stanowiska pracy do wszystkich różnicowanych wzrostem uczniów poszczególnych oddziałów.

Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych

W 2023 roku przeprowadzono ocenę obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w 45 oddziałach 6 placówek szkolnych, badaniom poddano 619 uczniów.

Zgodnie z arkuszem badań w tym zakresie stwierdzono, że: wagę tornistra szkolnego do 10% masy ciała ucznia stwierdzono u 278 uczniów (44,9%); wagę tornistra szkolnego w zakresie 10-15% masy ciała ucznia stwierdzono u 226 uczniów (36,5%); wagę tornistra szkolnego w zakresie większym niż 15% masy ciała ucznia stwierdzono u 115 uczniów (18,5%).

Wykres. Ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów szkolnych w powiecie zawierciańskim w 2023 roku

W wyniku stwierdzonych uchybień w powyższym zakresie zobowiązano dyrektorów placówek do wdrożenia działań naprawczych, w tym przeprowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do uczniów i rodziców dzieci nt. problemu ciężkich tornistrów/plecaków.

Analiza tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych w szkołach

Jednym z zadań dotyczących nadzoru nad warunkami higieny procesów nauczania i wychowania jest prawidłowe planowanie nauki i odpoczynku. W 2023 roku tygodniowe rozkłady zajęć lekcyjnych oceniono w 499 oddziałach 50 szkół, wszystkie rozkłady były zgodne z zasadami pracy umysłowej ucznia. Z powodu realizacji rozszerzonych treści programowych, ograniczonej dyspozycyjności nauczycieli zatrudnionych w niepełnym wymiarze czasu pracy, łączenia przez nauczycieli etatu w różnych szkołach, a także korzystania z publicznych środków transportu zapewniających dzieciom dojazd i powrót ze szkoły, w 45 szkołach stosowane są przerwy lekcyjne 5 minutowe.

Profilaktyczna opieka zdrowotna w szkołach

Analogicznie do lat ubiegłych, w roku 2023 pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali oceny warunków sprawowania opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach różnego typu. Na 52 skontrolowane szkoły, 47 posiadało gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji lub wspólnie z inną szkołą w tym samym obiekcie. W pozostałych placówkach profilaktyczną opiekę zdrowotną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych szkoły lub poza jej terenem

W trakcie sprawowanego nadzoru bieżącego nad gabinetami opieki zdrowotnej stwierdzono, iż wszystkie gabinety funkcjonowały zgodnie z wymogami technicznymi, gabinety utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym i wyposażone w niezbędny sprzęt medyczny.

Wszystkie skontrolowane w 2023 roku gabinety wyposażone były w meble: szafkę na leki i materiał opatrunkowy, kozetkę, parawan i sprzęt oraz pomoce do wykonywania testów przesiewowych: wagę lekarską, tablice do badania ostrości wzroku, aparat do mierzenia ciśnienia, siatki centylowe. Opiekę stomatologiczną zapewniono na terenie 1 szkoły podstawowej.

Warunki wypoczynku dzieci i młodzieży

W 2023 roku na obszarze powiatu zawierciańskiego zorganizowano ogółem 200 turnusów (185 w trakcie wypoczynku letniego oraz 15 w trakcie wypoczynku zimowego). Podczas wypoczynku zimowego i letniego przeprowadzono 70 kontroli, w tym: 13 w okresie ferii zimowych; 57 w okresie wakacji letnich.

W skontrolowanych placówkach wypoczynku przebywało łącznie 4061 uczestników (3412 podczas wypoczynku letniego i 649 zimowego). Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na: stan sanitarno-techniczny budynków i pomieszczeń; liczbę i stan techniczny urządzeń sanitarnych; stan sanitarny pomieszczeń przeznaczonych do użytkowania przez uczestników wypoczynku; zagęszczenie w pokojach mieszkalnych dzieci i młodzieży oraz wietrzenie tych pomieszczeń. W roku 2023 nie wydano decyzji o zamknięciu całości lub części obiektu, w którym odbywał się wypoczynek dzieci i młodzieży. Wypoczynek w miejscu zamieszkania wzorem lat ubiegłych zorganizowany był również w formie tzw. „otwartych drzwi” lub „otwartych sal gimnastycznych” przez placówki pracy pozaszkolnej (domy kultury, biblioteki, świetlice środowiskowe) oraz szkoły. Dla dzieci i młodzieży organizowano zajęcia w formie gier, zabaw, konkursów, turniejów, warsztatów, pokazów i wycieczek wyjazdowych poza miasto. Nadzór nad wypoczynkiem ponownie został wzmocniony działaniami edukacyjno - informacyjnymi na temat bezpiecznych ferii i wakacji, zapobieganiu grypie i WZW typu A oraz substancji psychoaktywnych, profilaktyki chorób odkleszczowych. Podejmowano współpracę w zakresie przekazywania kierownikom placówek wypoczynku oraz dyrektorom placówek nauczania i wychowania materiałów edukacyjnych dotyczących zachowań prozdrowotnych (ulotek,

broszur, plakatów) na temat skutecznego mycia i dezynfekowania rąk, skutków nadmiernego korzystania z promieniowania słonecznego UV, pedikulozy, prawidłowego żywienia i aktywności fizycznej, z uwzględnieniem wytycznych przeciwepidemicznych. Działania edukacyjne w zależności od potrzeb i możliwości kierowane były zarówno do dzieci i młodzieży jak i wychowawców. Najczęściej były to pogadanki ale też zajęcia edukacyjne z aktywnym udziałem dzieci i młodzieży, podczas których nagrywano audycje radiowe. W 2023 roku 3 audycje radiowe emitowano na antenie Polskiego Radia Katowice w cyklu programu „EKORANEK” Dzięki współpracy Centrum Rozwoju Lokalnego w Zawierciu w zakresie organizacji przedsięwzięć prozdrowotnych, nagrano film edukacyjny w ramach ogólnopolskiej akcji #Edukujesz Ratujesz przeznaczonych do emisji na kanale You Tube. Rozpowszechniano również materiały edukacyjne w ramach akcji „Bezpieczne Ferie” i „Bezpieczne Wakacje 2023”.

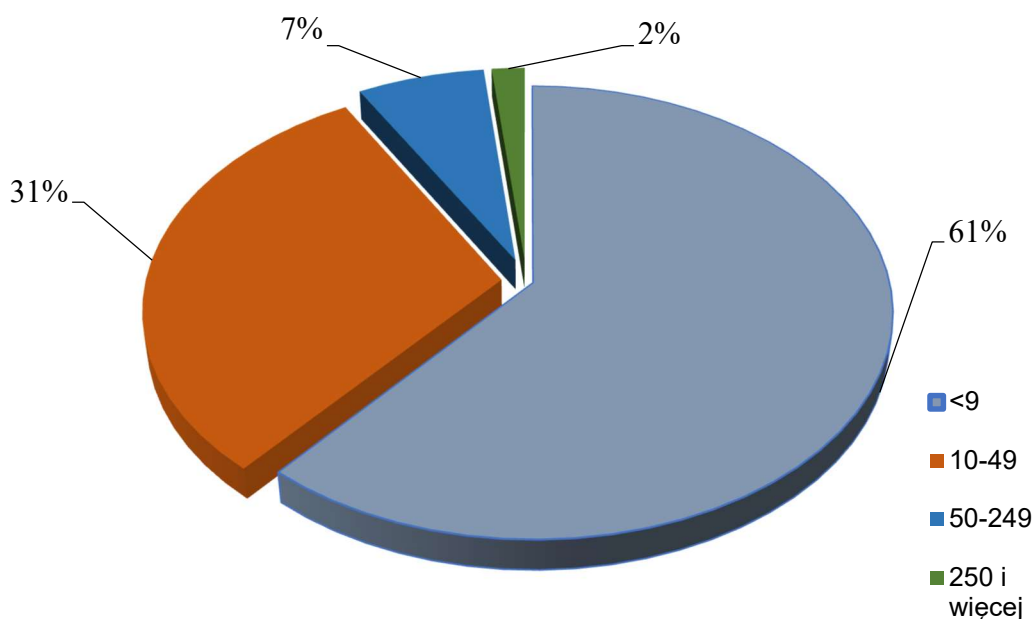

VI. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy

1. Ocena stanu sanitarnego w zakładach pracy

W 2023 roku pod nadzorem sekcji higieny pracy pozostawało 471 zakładów pracy, w których zatrudnionych było 12676 pracowników. W ewidencji sekcji przeważały małe podmioty zatrudniające do 50 pracowników – ogółem 432 zakłady, co stanowiło ok 92 % wszystkich nadzorowanych zakładów. W grupie zakładów dużych zatrudniających powyżej 250 pracowników pozostawało pod nadzorem 8 zakładów pracy.

Rysunek 1. Struktura zatrudnienia w nadzorowanych zakładach pracy

2. Bieżący nadzór nad zakładami pracy

W minionym roku przeprowadzono 175 kontroli sanitarnych, którym poddano 149 zakładów pracy zatrudniających łącznie blisko 6 tys. pracowników.

Analiza najczęściej identyfikowanych nieprawidłowości wskazuje, że pracodawcy:

- nie wykonują zgodnie z obowiązującą częstotliwością badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- nie zapewniają pomieszczeń socjalnych o wymaganym standardzie oraz nie utrzymują ich w należytej czystości,
- nie prowadzenie w należyty sposób dokumentacji dotyczącej bezpieczeństwa i higieny pracy.

Uchybienia w zakresie substancji i preparatów chemicznych dotyczyły braku odpowiednich zabezpieczeń na stanowiskach pracy z produktami żrącymi i braków w zakresie dokumentacji.

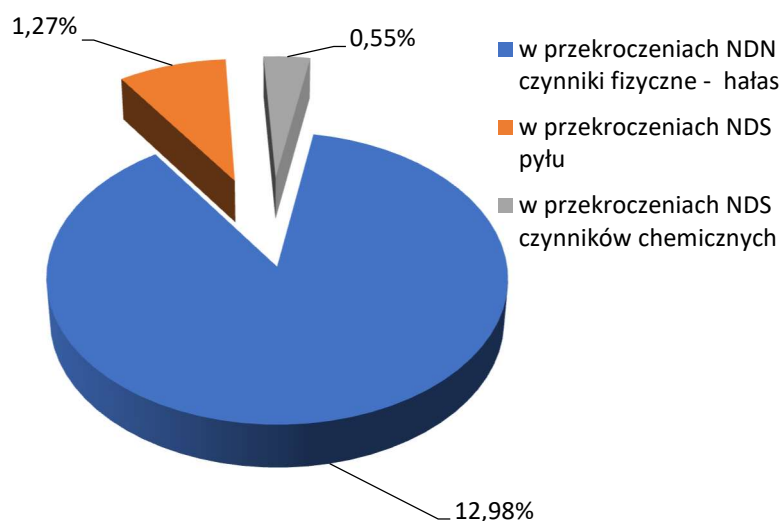
Uchybienia w zakresie czynników biologicznych dotyczyły nieaktualnej ocena ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy, pracownikom narażonym na działanie szkodliwych dla zdrowia czynników biologicznych nie zapewniono prania odzieży.

Uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych dotyczyły: braku rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym oraz braku rejestru pracowników narażonych na działanie procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym, braku szkolenia dla pracowników w zakresie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na działanie procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym i braku oceny ryzyka zawodowego w związku z narażeniem na działanie procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym .

Narażenie na czynniki szkodliwe w środowisku pracy.

Przekroczenia normatywów higienicznych w 2023 roku stwierdzono w 8 zakładach. W zakładach pozostających pod nadzorem PPIS w Zawierciu w narażeniu na działanie szkodliwych czynników dla zdrowia pracuje ok. 11,9 % ogółu zatrudnionych, z czego:

- w przekroczeniach NDN (hałas, wibracja, mikroklimat gorący) – 1772 osób,
- w przekroczeniach NDS pyłu – 95 osób,
- w przekroczeniach NDS czynników chemicznych – 19 osób.

Część z ww. osób zatrudniona była w warunkach narażenia na więcej niż jeden czynnik szkodliwy. Największy odsetek pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy, gdzie stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych stanowi w naszym powiecie branża produkcji metali oraz przetwórstwo tworzyw sztucznych.

Celem poprawy warunków pracy wydano 41 decyzji merytorycznych, w których zobowiązano pracodawców do wykonania ogółem 102 nakazów.

Realizując zadania zaplanowane na 2023 rok dla Sekcji Higieny Pracy prowadzono kontrole tematyczne obejmujące szczególne zagadnienia związane ze sprawowanym przez sekcję nadzorem.

W związku z realizowanym przez samorzady Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu sprawowano nadzór na pracami polegającymi na usuwaniu wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych znajdujących się na terenie powiatu zawierciańskiego. Obiektami z których usuwano wyroby azbestowe były głównie indywidualne gospodarstwa, w których wyroby stanowiły pokrycia dachów budynków mieszkalnych i gospodarczych. Sukcesywnie usuwane są również wyroby A-C z osiedli mieszkaniowych, w których stosowano płyty azbestowo-cementowe do pokryć elewacji bloków zamieszkania zbiorowego. Zrealizowano 12 kontroli którymi objęto głównych wykonawców realizujących prace rozbiórkowe na naszym terenie. Kontrole w przeważającej części nie wykazały nieprawidłowości. Tylko jeden wykonawca nie prowadził rejestrów związanych z wykonywaniem przez pracowników prac w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi oraz nie uwzględnił czynników rakotwórczych w opracowanej ocenie ryzyka zawodowego, udostępnianej pracownikom. Stwierdzone uchybienia zostały przez niego niezwłocznie usunięte jeszcze przed wydaniem decyzji administracyjnej.

Szczególnym obszarem podlegającym nadzorowi Sekcji są zagadnienia związane z produktami chemicznymi. W grupie tych zagadnień wyszczególniono tematykę związaną z substancjami i mieszaninami chemicznymi stwarzającymi zagrożenie dla zdrowia użytkowników jak również wyodrębnione grupy produktów chemicznych takie jak produkty kosmetyczne, produkty biobójcze i np. prekursorzy narkotyków.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uczestniczą od wielu lat w projektach we współpracy z Forum ECHA działającym przy Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) w Helsinkach, w 2023 r. realizowana była kolejna edycja tego projektu tj. REACH-EN-FORCE-11 (REF-11) dotyczącego spełniania wymogów prawnych wprowadzanych na rynek produktów. Dokonano weryfikacji poprawności karty charakterystyki wybranego produktu pod kątem umieszczenia w niej aktualnych informacji dotyczących, m.in. udziału w produkcji nanocząstek, występowania w nim składników szkodliwych dla zdrowia zaburzających funkcjonowanie układu hormonalnego, specyficznych stężeń granicznych składników mogących wpływać na zaostrenie klasyfikacji udostępnianej mieszaniny. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Realizowano ponadto urzędowe kontrole produktów kosmetycznych zgodnie z planem pobierania próbek do badania produktów kosmetycznych dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Z terenu powiatu zawierciańskiego pobrano 4 próbki produktów kosmetycznych tj.: 2 próbki past do zębów celem oznaczenia zawartości fluoru i oceny znakowania oraz po 1 próbce płynu do kąpieli oraz wody

toaletowej celem oznaczenia zawartości formaldehydu i oceny znakowania. Wyniki z przeprowadzonych badań w laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej nie wykazały nieprawidłowości w zakresie wymienionych wyżej parametrów.

Realizując nadzór nad producentami produktów kosmetycznych skontrolowano 2 podmioty, szczególnie nacisk kładąc na wprowadzone dla branży kosmetycznej ograniczenia związane ze stosowaniem salicylanu metylu, benzofenonu-3 i oktokrylenu w produktach kosmetycznych.

Prowadzono też działania których celem było wyeliminowanie z rynku produktów biobójczych m.in. bez ważnego pozwolenia oraz udostępnianych po upływie daty ważności. Szczególnie interesowano się produktami biobójczymi należącymi do grupy produktowej 18 (insektycydy) i 19 (repelenty), do których należą powszechnie występujące w obrocie produkty stosowane w okresie letnim do odstraszania owadów. Zrealizowano 5 kontroli, skontrolowano 5 podmiotów. Zakres kontroli obejmował sprzedaż stacjonarną oraz skierowaną do szerokiego kręgu kupujących sprzedaż internetową. Sprzedaż internetową za pośrednictwem platform internetowych lub stron własnych prowadziły 3 z 5 skontrolowanych podmiotów. W trakcie podjętych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych.

W minionym roku szczególnie nacisk został położony na kontrolę warunków pracy w podmiotach udzielających świadczeń zdrowotnych. Przeprowadzono 39 kontroli w podmiotach leczniczych. Stwierdzone uchybienia dotyczyły tylko 3 podmiotów, w których stwierdzono naruszenie wymagań higieniczno- sanitarnych dotyczących postępowania z odzieżą roboczą pracowników t.j. pracodawca nie zapewnił prania odzieży roboczej oraz nie zapewnił możliwości oddzielnego przechowywania odzieży roboczej i własnej pracowników. Stwierdzono ponadto nieprawidłowości w dokumentacji dotyczącej oceny ryzyka zawodowego. Ww. nieprawidłowości skutkowały wydaniem 3 decyzji administracyjnych z czego 2 decyzje udało się wyegzekwować do końca 2023 r.

4. Nadzór nad środkami zastępczymi

W 2023 r. na terenie powiatu zawierciańskiego nie odnotowano czynnie działających punktów handlu dopalaczami.

W 2023 r. z uwagi na brak możliwości egzekucji należności pieniężnych wobec podmiotu odpowiedzialnego za niezgodne z prawem wprowadzanie do obrotu środków zastępczych umorzono 3 postępowania dotyczące wprowadzenia do obrotu środków zastępczych. Ponadto przeprowadzono 2 kontrole w podmiotach w zakresie oceny zgodności z obowiązującymi przepisami oznakowania i występowania w produkcie niedozwolonych substancji. W wyniku podjętych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w kontrolowanych podmiotach.

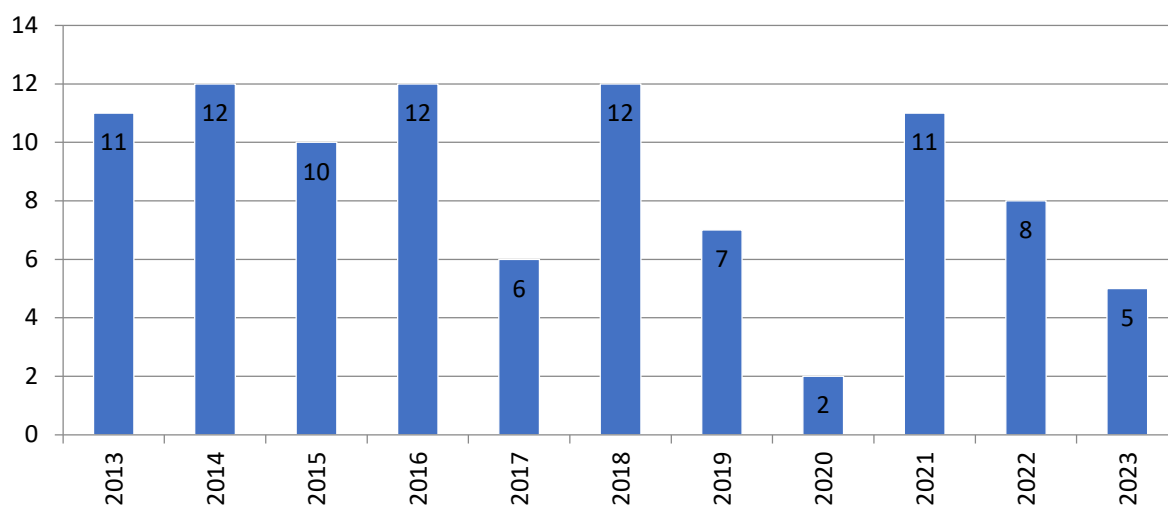
5. Choroby zawodowe, ocena narażenia zawodowego

W 2023 roku otrzymano 14 zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej.

W wyniku przeprowadzonych postępowań administracyjnych wydano 5 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej oraz 6 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

W ramach prowadzonych postępowań wyjaśniających mających na celu zebranie materiału dowodowego odnośnie narażenia zawodowego i przebiegu zatrudnienia sporządzono 20 kart ocen narażenia zawodowego. Przeprowadzono też 25 wizytacji w ramach postępowań dotyczących chorób zawodowych.

Liczba stwierdzonych chorób zawodowych u pracowników z terenu powiatu zawierciańskiego w okresie ostatnich 10 lat

Zestawienie. Stwierdzone choroby zawodowe w powiecie zawierciańskim w latach 2019-2023 wg jednostek chorobowych

Jednostka chorobowa	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
1) Zatrucia ostre albo przewlekłe lub ich następstwa	-	-	1	-	-
2) Gorączka metaliczna	-	-	-	-	-
3) Pylice płuc	1	-	-	1	1
4) Choroby opłucnej lub osierdza wywołane pyłem azbestu	1	-	-	-	-
5) Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli	-	-	-	-	-
6) Astma oskrzelowa	-	-	-	-	-
7) Zewnętrzne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	-	-	-	-	-
8) Ostre uogólnione reakcje alergiczne	-	-	-	-	-
9) Byssinoza	-	-	-	-	-
10) Beryloza	-	-	-	-	-
11) Choroby płuc wywołane pyłem metali twardych	-	-	-	-	-
12) Alergiczny nieżyt nosa	-	-	-	-	-
13) Zapalenie obrzękowe krtani o podłożu alergicznym	-	-	-	-	-
14) Przedziurawienie przegrody nosa	-	-	-	-	-
15) Przewlekłe choroby narządu głosu	-	-	-	-	2
16) Choroby wywołane działaniem promieniowania jonizującego	-	-	-	-	-

17) Nowotwory złośliwe	-	-	1	-	-
18) Choroby skóry	-	-	-	1	-
19) Przewlekłe choroby układu ruchu	1	-	-	-	-
20) Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	3	1	3	-	1
21) Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem	1	-	1	-	1
22) Zespół wibracyjny	-	-	-	-	-
23) Choroby wywołane pracą w warunkach podwyższonego ciśnienia atmosferycznego	-	-	-	-	-
24) Choroby wywołane działaniem wysokich albo niskich temperatur otoczenia	-	-	-	-	-
25) Choroby układu wzrokowego	-	-	-	-	-
26) Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	-	1	5	6	-
Ogółem:	7	2	11	8	5

VII. Zapobiegawczy nadzór sanitarny

W zakresie działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego PSSE w Zawierciu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Zawierciu na podstawie art. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawował zapobiegawczy nadzór sanitarny polegający w szczególności na:

- uzgadnianiu zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin;
- opiniowaniu projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;
- uzgadnianiu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu planowanych przedsięwzięć pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych na podstawie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;
- wydawaniu opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – również co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko;
- opiniowaniu w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych warunków realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- uzgadnianiu dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych.

Ponadto dokonywano odbiorów przekazywanych do użytkowania obiektów budowlanych i wydawano opinie sanitarne dotyczące zgodności wykonania obiektów i przedsięwzięć z projektem budowlanym oraz uczestniczono w wizjach lokalnych.

W wyżej wymienionym zakresie działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zawierciu w 2023 roku wydano 145 uzgodnień i opinii sanitarnych.

Działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego miała na celu zapewnienie właściwego stanu higienicznego i zdrowotnego w nowo realizowanych obiektach takich jak:

- obiekty służby zdrowia i obiekty obrotu środkami farmaceutycznymi,
- obiekty handlowo-usługowe, w tym zespoły budynków handlowo-usługowych i sklepy wielkopowierzchniowe,

- obiekty żywnościowe,
- obiekty oświatowe w tym przedszkola, domy dziecka,
- domy opieki nad osobami starszymi,
- obiekty rekreacyjne (parki wodne),
- hale sportowe,
- zakłady pracy (obiekty produkcyjne i usługowe) oraz obiekty użyteczności publicznej,
- obiekty infrastruktury technicznej,
- obiekty noclegowe,
- sale bankietowe.

a także ochronę zdrowia ludzi, miejsc ich zamieszkania i przebywania przed niekorzystnym oddziaływaniem uciążliwych obiektów przemysłowych i komunalnych oraz dróg.

Począwszy od etapu opiniowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a także w postępowaniu dotyczącym przeprowadzania oceny oddziaływania na środowisko planowanych przedsięwzięć mogących zawsze znacząco lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – w wydawanych opiniach i rozstrzygnięciach zawierano i określano warunki dotyczące ochrony powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych, ochrony powietrza atmosferycznego, zapewnienia ochrony akustycznej i innych mających na celu wyeliminowanie negatywnych oddziaływań i ewentualnych zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi oraz warunków ich zamieszkania.

Przy opiniowaniu przedsięwzięć, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko zwracano uwagę na zasięg potencjalnego oddziaływania przedsięwzięcia w celu wyeliminowania przekroczeń standardów jakości środowiska poza terenem, do którego prowadzący inwestycję ma tytuł prawny, przeprowadzano również wizje lokalne w terenie.

Jednym z ważniejszych elementów w działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest opiniowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko pod kątem wpływu projektowanego sposobu zagospodarowania terenu na takie elementy jak: powietrze, wodę, powierzchnię ziemi, klimat, zasoby naturalne, krajobraz, rośliny, zwierzęta oraz ludzi we wzajemnym ich powiązaniu. Podstawą ich uzgodnień są opracowania zawierające analizy i oceny oddziaływania na środowisko tzw. prognozy oddziaływania na środowisko, w tym na zdrowie ludzi.

Mając na uwadze szeroko rozumianą ochronę zdrowia publicznego w przeprowadzanej strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko zwracano szczególną uwagę na:

1. właściwą gospodarkę wodno-ściekową, w tym zaopatrzenie ludności w wodę do picia o odpowiedniej jakości i ilości,

2. prawidłowe usuwanie, gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów,
3. ochronę ludności przed nadmiernym hałasem oraz zanieczyszczeniem powietrza,
4. prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych oddziaływań skumulowanych, wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia środowiska przy realizacji postanowień opracowywanego planu.

Ponadto w celu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania zabudowy przemysłowej na otoczenie zwracano uwagę na oddzielenie obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe od obszarów przemysłowych, szczególnie intensywnie wykorzystywanych.

W 2023 roku w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dokonano uzgodnień 19 dokumentacji planistycznych (miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) po wcześniejszym uzgodnieniu na wniosek organów zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, sporządzanej do projektowanych planów oraz studiów. Opiniowane dokumenty dotyczyły miasta Zawiercia, miejscowości Hucisko, Morsko, Skalka i Zdów w Gminie Włodowice, Miasta Poręba oraz gminy Ogrodzieniec, Kroczyce i Pilica. W jednym przypadku wyrażono opinię o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Odstąpienie dotyczyło Miasta Zawiercie.

Przedłożone do zaopiniowania w roku 2023 dokumenty planistyczne, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - miały głównie charakter porządkujący i kodyfikujący ustalenia obowiązujących planów, przy jednoczesnym zwiększaniu powierzchni zabudowy poprzez wskazanie nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową i produkcyjną. Poszerzanie funkcji terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, wielorodzinną i usługową wiązało się z zapewnieniem odpowiedniej ilości terenów zielonych, przestrzeni publicznych, miejsc parkingowych, a także stworzenia warunków dla rozwoju infrastruktury społecznej, komunikacyjnej i technicznej. Wyznaczanie nowych terenów i poszerzanie terenów już zainwestowanych w stosunku do zapisów obecnie obowiązujących planów wynikało przede wszystkim z konieczności dostosowania polityki przestrzennej miast i gmin do potrzeb mieszkańców i przedsiębiorców, domagających się zmiany kierunków zagospodarowania terenu w celu prowadzenia działalności usługowej i produkcyjnej, a także rolniczej.

W przesyłanych dokumentach uwzględniane i wskazywane były również priorytety ekologiczne traktowane jako cele nadrzędne w rozwoju gospodarczym zarówno miasta Zawiercie jak i pozostałych jednostek samorządowych. Przyjęte cele były zgodne z założeniami polityki ekologicznej Państwa oraz z celem nadrzędnym określonym w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do 2024 roku.

Cele długookresowe zakładały między innymi kontynuację działań związanych z poprawą jakości powietrza, ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, ochronę jakości wód podziemnych oraz przywrócenie dobrej jakości wód powierzchniowych.

Głównym celem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego było stworzenie w formie prawa miejscowego warunków zagospodarowania terenów, które pozwolą maksymalnie podnieść walory przedmiotowego terenu, a jednocześnie usankcjonować ustalenia wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Ponadto wydano 15 postanowień o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla przedsięwzięć zlokalizowanych na terenach, dla których brak jest planu miejscowego zagospodarowania przestrzennego.

Opinie dotyczyły warunków zabudowy dla zmiany sposobu użytkowania budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych w Porębie oraz zmiany sposobu użytkowania budynku handlowo-usługowego na zakład rozbioru drobiu w Porębie.

W 2023 roku na podstawie ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko dokonano 4 uzgodnień przedsięwzięć przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, prowadzono jednocześnie korespondencję z urzędami w celu wyjaśnienia braków lub niejasności w raportach.

W ramach prowadzonego postępowania na podstawie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko dotyczącego opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – wydano 40 opinii sanitarnych, prowadzono jednocześnie korespondencję z urzędami w celu wyjaśnienia braków lub niejasności w kartach informacyjnych przedsięwzięć. Dwie opinie nakładały obowiązek przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Dwie sprawy zakończono pismem.

Przesłane wnioski organów dotyczyły:

- I. 15 opinii sanitarnych dotyczących budowy farm fotowoltaicznych,
- II. 5 opinii sanitarnych dotyczących budowy dróg i mostów,
- III. 5 inwestycji związanych z budową i przebudową hal produkcyjno-magazynowych,
- IV. inwestycja związana z gospodarką odpadami (zbieranie złomu),
  - 4 inwestycje związane z budową instalacji zbiorników LPG,
  - 5 inwestycji związanych z rozbudową oczyszczalni ścieków oraz budową infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
  - budowy budowli piętrzących na cieku Strumień Błędowski,
  - zakładu rozbioru drobiu,

- budowy centrum handlowego,
- budowy stawu rybnego.

Na ww. etapach postępowania, w ramach prowadzonej oceny, zwracano szczególną uwagę na zapewnienie odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych w miejscu zamieszkania i przebywania ludzi na terenach bezpośrednio sąsiadujących lub będących w strefie oddziaływania przedsięwzięć, w zakresie:

- 1) wyboru optymalnego wariantu realizacji inwestycji i określenia warunków realizacyjnych przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- 2) stosowania stref buforowych – pasów zieleni izolującej, oddzielających tereny przemysłowe od terenów chronionych,
- 3) zabezpieczenia ludności przed ewentualnymi uciążliwościami związanymi z emisją hałasu (zakłady przemysłowe i usługowe itp.),
- 4) zabezpieczenia ludności przed wpływem i oddziaływaniem emisji zanieczyszczeń do powietrza przez uciążliwe zakłady poprzez zastosowanie odpowiednich emitorów i urządzeń pochłaniających substancje szkodliwe dla zdrowia (redukcja emisji),
- 5) zapewnienia odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych przebywania ludzi w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi poprzez zastosowanie odpowiednich materiałów i wyrobów budowlanych, a także zapewnienia prawidłowej funkcji oraz odpowiedniego programu pomieszczeń.

Ze strony mieszkańców nie odnotowano żadnego protestu.

W 2023 r. dokonano uzgodnień 6 projektów budowlanych i technologicznych. Uzgadniana dokumentacja projektowa dotyczyła: adaptacji lokalu na małą gastronomię – Kebab, budynku produkcyjnego, rozbudowy i przebudowy budynku remizy OSP, budowy sieci wodociągowej w Pilicy, przebudowy i rozbudowy budynku gospodarczego na żłobek.

W ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przeprowadzono 107 kontroli sanitarnych i wizji lokalnych. Kontrole związane były z uczestnictwem w dopuszczeniu do użytkowania zrealizowanych obiektów budowlanych lub pomieszczeń w obiektach budowlanych. Kontrole obiektów były przeprowadzane, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zgodność wykonania inwestycji z zatwierdzonym projektem budowlanym oraz pod kątem stosowania materiałów i wyrobów, posiadających stosowne atesty i certyfikaty higieniczne. Wizje pozwalały na rozpoznanie w terenie warunków przed przystąpieniem do realizacji inwestycji.

Uczestniczono w dopuszczeniu do użytkowania 27 obiektów budowlanych lub pomieszczeń w obiektach budowlanych.

Kontrole dotyczyły między innymi:

- budynków produkcyjnych oraz hal produkcyjnych,
- budynków biurowych oraz magazynowych
- budynków i lokali handlowo-usługowych,
- budynków przedszkolnych,
- sali bankietowej,
- obiektów gastronomicznych,
- domów opieki nad osobami starszymi,
- budynków z usługami medycznymi (gabinet fizjoterapeutyczny, przychodnia stomatologiczna),
- parku wodnego,
- domu dziecka,
- budynków rekreacyjnych,
- hali sportowej przy szkole podstawowej,
- gminnego centrum recyklingu.

Na etapie uczestniczenia w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych prowadzona jest współpraca z Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego i Powiatowym Lekarzem Weterynarii w przypadku obiektów wytwarzających środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego.

Za wykonanie czynności w związku ze sprawowaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2023 roku zostało wydanych 29 decyzji płatniczych.

W ramach pracy zapobiegawczego nadzoru sanitarnego prowadzona jest stała współpraca z regionalną dyrekcją ochrony środowiska, organami inspekcji weterynaryjnej, nadzoru budowlanego, organami samorządu terytorialnego. Szczególnie dotyczy to rozpatrywania spraw na etapie sporządzania i uzgadniania dokumentów planistycznych związanych z zagospodarowaniem przestrzennym miast i gmin, uzgadniania uwarunkowań środowiskowych planowanych przedsięwzięć oraz uzgadniania dokumentacji projektowej, zwłaszcza obiektów użyteczności publicznej i infrastrukturalnych, realizowanych przez gminy ze środków pomocowych UE. Współpraca ta jest prawidłowa.

Wszystkie sprawy rozpatrywane i załatwiane przez zapobiegawczy nadzór sanitarny są omawiane i konsultowane w poszczególnych sekcjach nadzoru sanitarnego PSSE.

W trakcie rozpatrywania spraw zwracano szczególną uwagę na przystosowanie obiektów budowlanych i pomieszczeń w zakresie dostępności (pochylnie, windy) i możliwości korzystania (odpowiedniej szerokości drzwi, toalety wyposażone w uchwyty i pochwyty przy przyborach sanitarnych) przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

VIII. Działania w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej

Działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego w zakresie promocji zdrowia i komunikacji społecznej mają na celu przede wszystkim przedłużyć lata przeżyte w zdrowiu i ograniczyć narażenie na czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych. W 2023 roku PSSE w Zawierciu uczestniczyła w wielu imprezach organizowanych na terenie powiatu zawierciańskiego, była organizatorem i współorganizatorem wielu projektów w zakresie szeroko pojętego zdrowia publicznego.

Projekt „Zdrowe dziecko-zdrowy dorosły-zdrowa rodzina” realizowany z ramienia Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego obejmował w 2023 roku 10 programów edukacyjnych oraz 31 przedsięwzięć kampanijnych i akcyjnych.

Profilaktyka używania środków psychoaktywnych

Profilaktyka uzależnień, mająca na celu zminimalizowanie używania środków psychoaktywnych, jest jednym z działań systematycznie realizowanych na terenie województwa śląskiego. Prowadzone interwencje dotyczą głównie tematu nowych narkotyków, ale także palenia tytoniu i skierowane są do wszystkich grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży w wieku 13-19 lat.

W 2023 roku w placówkach oświatowych na terenie powiatu zawierciańskiego realizowano kolejne edycje następujących programów edukacyjnych:

- w przedszkolach „Czyste powietrze wokół nas”;
- w szkołach podstawowych „Smak życia czyli debata o dopalaczach” oraz „Bieg po zdrowie”;
- w szkołach ponadpodstawowych „ARS, czyli jak dbać o miłość?”.

Ponadto w 2023 roku w ramach realizacji wojewódzkiej akcji informacyjno – edukacyjnej „Nowe narkotyki – nowe zagrożenia” nawiązano koalicję między Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Zawierciu a Komendantem Powiatowym Policji w Zawierciu.

Głównym celem akcji jest zapobieganie używaniu substancji psychoaktywnych, w szczególności nowych narkotyków, ale także alkoholu, tytoniu oraz leków przez osoby młode. Do szczegółowych celów programu należy:

- dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji o kontekście używania środków psychoaktywnych w tym głównie nowych narkotyków w celu zwiększenia ostrożności młodzieży i zmniejszenia ich otwartości na kontakty z tymi produktami;
- kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji odnośnie własnego zdrowia i poczucia odpowiedzialności za dokonywanie wyborów związanych ze zdrowiem,
- zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne i zagrożenia wynikające z korzystania ze środków psychoaktywnych w tym głównie nowych narkotyków;
- profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu nowych substancji psychoaktywnych w środowisku młodych ludzi.

Ogólnopolski program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Program realizowany jest na terenie woj. śląskiego od 2013 roku. Celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. W 2018 r. program został wpisany do Bazy Programów Rekomendowanych.

ARS, czyli jak dbać o miłość?

REALIZATOR PROGRAMU

PATRONAT HONOROWY

W roku szkolnym 2022/2023 program realizowało 1514 osób z 13 szkół ponadpodstawowych.

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”

Program skierowany do uczniów klas VII, VIII szkół podstawowych, nauczycieli, rodziców i opiekunów. Głównym celem interwencji jest dostarczenie młodym ludziom podstawowych informacji na temat substancji psychoaktywnych i zagrożeń wynikających z ich używania, a w konsekwencji zwiększenia ostrożności i zmniejszenia otwartości na kontakty z tymi produktami.

W roku szkolnym 2022/2023 na terenie woj. śląskiego zakończyła się VIII edycja programu, którą realizowały 1803 osoby w 24 szkołach.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

Problem inicjacji tytoniowej wśród dzieci oraz palenie przez nich tytoniu i e-papierosów jest wciąż aktualny. Dlatego profilaktyka palenia tytoniu jest nadal istotnym i ważnym zadaniem, które powinno być stale realizowane i wpisane w działania edukacyjno-wychowawcze. Szczególnie ważna jest edukacja dzieci i młodzieży, aby wyeliminować lub opóźnić proces inicjacji tytoniowej. Głównym celem realizowanego przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. śląskiego Programu, jest zwiększanie wiedzy

i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów.

Program jest skierowany do uczniów klas IV szkoły podstawowej (grupa wiekowa 9 - 10 lat). W roku szkolnym 2022/2023 program realizowało 530 uczniów w 16 szkołach podstawowych z terenu powiatu zawierciańskiego.

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

W roku przedszkolnym 2022/2023 zakończyła się XV edycja przedszkolnego programu edukacji antytytoniowej pt. „Czyste powietrze wokół nas”. Program realizowany jest od 2008 roku i jest dostosowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Głównym celem programu jest zwiększenie wiedzy rodziców w zakresie ochrony dzieci przed narażeniem na działanie dymu tytoniowego oraz kształtowanie świadomych, asertywnych postaw wśród dzieci dotyczących ochrony własnego zdrowia, w przypadku bezpośredniego kontaktu z osobami palącymi. W powiecie zawierciańskim program realizowało 6 przedszkoli. Edukacją objęto 230 osób.

Monitoring przestrzegania zakazu palenia tytoniu i e-papierosów

Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych jest przestrzegana w 1181 skontrolowanych obiektach. Kontrole pracowników PSSE w Zawierciu,

prowadzone były w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, egzekwowały praktyczną realizację aktu prawnego. Ustawa o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych” zastosowana w obszarze życia publicznego, pozwoliła na stopniowe wykluczenie praktyki palenia tytoniu i utrwalenia niekorzystnego wizerunku osoby palącej jako potencjalnego zagrożenia własnego zdrowia jak i zdrowia osób przebywających w najbliższym otoczeniu.

Profilaktyka środków psychoaktywnych

1. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne

Profilaktyka grypy

Grypa może stanowić poważne zagrożenie dla zdrowia, a nawet życia. Choroba jest szczególnie niebezpieczna dla dzieci i osób z grup podwyższonego ryzyka np. dla osób po transplantacji narządów, z przewlekłymi chorobami np. serca i płuc, a także dla cukrzyków, osób starszych, kobiet w ciąży i dla pracowników ochrony zdrowia. Trzy pandemiczne lata powinny nauczyć wszystkich najważniejszych metod ochrony przed wirusami również grypy, czyli:

- ✓ Szczepienie się;
- ✓ Zachowywanie higieny, głównie rąk.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od wielu lat realizuje działania informacyjno-edukacyjne związane z profilaktyką chorób zakaźnych, w tym grypy, zarówno podczas interwencji

- ✓ Zaszczep w sobie chęć szczepienia;
- ✓ Wirusochrona;
- ✓ Klub zdrowego przedszkolaka.

Informacje dotyczące grypy oraz jej profilaktyki znajdują się na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Katowicach, która jest aktualizowana na bieżąco, a także w mediach społecznościowych.

Profilaktyka HIV/AIDS

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. śląskiego włączyła się w 2023 roku w ogólnopolską Kampanię społeczną Krajowego Centrum ds. AIDS „Jedyny test, którego prawdopodobnie nie zleciłeś”, skierowaną do środowiska medycznego. Głównym celem działań jest poprawa wczesnej diagnostyki zakażeń HIV, dzięki czemu osoby, u których zostanie zdiagnozowane zakażenie, będą mogły jak najszybciej rozpocząć terapię antyretrowirusową, co ograniczy liczbę nowych zakażeń. **Wojewódzka akcja „HIV/AIDS – chcę wiedzieć więcej”**, której celem jest podniesienie poziomu wiedzy młodzieży na temat profilaktyki zakażeń wirusem HIV i choroby AIDS, w tym dróg zakażenia oraz kształtowanie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie i życie, a także kształtowanie postawy tolerancji wobec osób zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS.

W roku 2023 przekaz kampanii pod hasłem: „**Jedyny test, którego prawdopodobnie nie zleciłeś**”: <https://jedynytest-lekarze.aids.gov.pl/>, został skierowany do środowiska medycznego, zwłaszcza do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, a także do lekarzy ginekologów, pediatrów/neonatologów, lekarzy chorób wewnętrznych i zakaźnych oraz studentów medycyny, a poprzez te grupy zawodowe – do ogółu społeczeństwa. Skierowanie pacjenta na wykonanie testu w kierunku HIV powinno być standardowo inicjowane przez lekarzy w przypadku każdej choroby przebiegającej nietypowo, niepoddającej się leczeniu lub nawracającej, a także w wielu sytuacjach klinicznych wynikających ze specyfiki danej specjalizacji. Głównym celem działań jest poprawa wczesnej diagnostyki zakażeń HIV, dzięki czemu osoby, u których zostanie zdiagnozowane zakażenie, będą mogły jak najszybciej rozpocząć terapię antyretrowirusową, co ograniczy liczbę nowych zakażeń.

„Podstępne WZW” – profilaktyka wirusów HAV, HBV, HCV

Celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C; przekazanie wiedzy na temat ryzyka zakażenia HAV, HBV i HCV; uświadomienie zagrożeń wynikających z zakażenia i zasad profilaktyki w tym zakresie. W roku szkolnym 2022/2023 koordynatorzy powiatowi uczestniczyli w szkoleniu zorganizowanym

przez WSSE w Katowicach oraz Fundację „Gwiazda Nadziei”. Program realizowany został w 15 szkołach ponadpodstawowych, działaniami edukacyjnymi objęto 1980 osób.

Program edukacyjny „Wybierz Życie - Pierwszy Krok” - profilaktyka wirusa HPV i raka szyjki macicy

Rak szyjki macicy jest ważną przyczyną zachorowalności i umieralności kobiet na świecie. W 2020 roku na świecie odnotowano ponad 600 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy i ponad 340 000 zgonów. Polska ma jeden z najwyższych w Europie wskaźników zachorowalności i umieralności z powodu raka szyjki macicy. W 2020 roku odnotowano około 4 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy i ponad 2 tys. zgonów. Codziennie 6 Polek dowiaduje się, że ma raka szyjki macicy, a 4 Polki umierają z powodu tej choroby. Rak szyjki macicy niemal w 100% jest związany z zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego, czyli HPV (źródło: szczepienia.info). To jedyny nowotwór wywoływany przez wirusa, czyli przy odpowiedniej profilaktyce, możemy go uniknąć!

Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy nastolatków na powyższy temat, jak również istoty regularnych badań. W roku szkolnym 2022/2023 zakończono realizację X edycji programu „Wybierz życie – Pierwszy krok”. W tegorocznej edycji treści programowe trafiły do około 1674 odbiorców z 16 szkół ponadpodstawowych biorących udział w programie.

Program edukacyjny „Znamię! Znam je? - czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry”

Program edukacyjny „Znamię! Znam je? czyli co musisz wiedzieć o czerniaku skóry” w województwie śląskim realizowało 361 szkół ponadpodstawowych. Nauczyciele przeprowadzili

lekcje edukacyjne dla ponad 51 tys. uczniów. Wiedza na temat podstawowych zasad profilaktyki czerniaka nie jest wystarczająca ani kompletna, zwłaszcza wśród młodzieży, stąd konieczność nieustannego doksztalcania i edukowania młodego pokolenia. Materiały edukacyjne dla uczniów i nauczycieli zapewniła Fundacja „Gwiazda Nadziei”. Dodatkowym wsparciem były materiały zamieszczone na stronie Akademii Czerniaka.

Wojewódzka akcja informacyjna „Łap słońce z głową”

Zgodnie z dotychczasowym stanem wiedzy, niewielkie ilości promieniowania UV są korzystne dla zdrowia i odgrywają istotną rolę w wytwarzaniu witaminy D, jednak nadmierna ekspozycja na promieniowanie UV prowadzi do niekorzystnych konsekwencji zdrowotnych.

W Polsce co roku odnotowuje się około 50 tys. nowych przypadków zachorowań na nowotwory skóry, w tym ponad 3700 zachorowań na czerniaka, ale aż 80% chorych umiera z tego powodu. Liczba zachorowań na czerniaka podwaja się co 10 lat. W grupie największego ryzyka rozwoju czerniaka są osoby o jasnej cerze i oczach, jasnych i rudych włosach, łatwo ulegające poparzeniom słonecznym, u których w rodzinie występował już czerniak. Osoby te powinny unikać długotrwałego przebywania na słońcu i całkowicie zrezygnować z solarium. Grupą szczególnie narażoną na poparzenia słoneczne są dzieci. Ich skóra nie jest jeszcze dojrzała i dlatego bardziej podatna na szkodliwe skutki promieniowania UV. Inne negatywne skutki zdrowotne nadmiernego promieniowania ultrafioletowego to m.in.: poparzenia skóry, fotostarzenie się skóry, fotoalergia, przebarwienia skóry, choroby oczu. Stosując podstawowe zasady ochrony skóry, można zminimalizować szkodliwy wpływ promieniowania na skórę i cały organizm.

Głównym celem działań edukacyjnych jest upowszechnienie zasad ochrony skóry przed nadmiernym promieniowaniem ultrafioletowym, kształtowanie postaw i zachowań związanych z bezpiecznym korzystaniem z promieni słonecznych w okresie letnim, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, zwrócenie uwagi na problemy zdrowotne wynikające z nieodpowiedzialnego korzystania z promieniowania ultrafioletowego (UV) w solariach, przekazanie informacji o negatywnych konsekwencjach nadmiernego promieniowania UV, zwłaszcza u dzieci i młodzieży.

W roku 2023 pracownik PSSE w Zawierciu prowadził edukację w zakresie bezpiecznego korzystania z kąpiei słonecznych.

Promocja szczepień ochronnych „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”

W 2023 roku PSSE w Zawierciu realizowała ogólnopolską kampanię społeczną pt. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”. Celem kampanii jest przede wszystkim podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych w tym znaczenia szczepień w profilaktyce COVID-19, zwiększenie liczby osób poddających się szczepieniom profilaktycznym (obowiązkowym i zalecanym) oraz propagowanie szczepień przeciwko wirusowi grypy, a także chorobom tropikalnym. Grupą docelową kampanii jest ogół społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem osób z grupy największego ryzyka zachorowań na choroby zakaźne, czyli dzieci, ich rodziców, osób starszych oraz podróżujących. W ramach realizacji kampanii współpracowano z licznymi podmiotami działającymi na rzecz zdrowia publicznego w środowisku lokalnym tj.: podmioty lecznicze, placówki nauczania i wychowania, jednostki samorządu terytorialnego, a także media lokalne.

W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień promowano podstawowe przesłanie, iż szczepienia są niezbędne do zapobiegania chorobom oraz do ochrony życia. W 2023 roku obchody kampanii przypadały w dniach 24–30 kwietnia pod hasłem „KażdaDawkaSzczepionkiSięLiczy”. Celem Europejskiego Tygodnia Szczepień jest zwiększenie świadomości społecznej na temat szczepień oraz podkreślanie ich znaczenia w ochronie naszego zdrowia i życia wśród rodziców i opiekunów, pracowników ochrony zdrowia, polityków i dziennikarzy. W 2023 roku w ramach realizacji kampanii pracownik PSSE w Zawierciu promował szczepienia podczas akcji informacyjno - edukacyjnych, pogadarek w placówkach edukacyjnych oraz spotkań z seniorami. Edukacją objęto 82200 osób.

Profilaktyka nadwagi i otyłości

Kampania „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood

W 2023 zrealizowano III edycję Kampanii „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood. Kampania została stworzona przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności EFSA, a jej celem było zwiększenie wiedzy społeczeństwa na temat roli nauki w zapewnieniu bezpieczeństwa żywności w Unii Europejskiej oraz zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. W województwie śląskim przeprowadzono szereg działań kampanijnych, w których uczestniczyło łącznie ponad 100 tys. osób. Głównie były to przekazy medialne, ale również szkolenia, akcje profilaktyczne, wystawy itp.

Klub Zdrowego Przedszkolaka. Promocja zdrowego stylu życia

Zdrowy styl życia powinien być kształtowany już od najmłodszych lat, aby skutecznie kreować zachowania zdrowotne w dorosłym życiu. To czego młody człowiek nauczy się, doświadczy i wykształci w dzieciństwie, decyduje o jego późniejszych nawykach. Tym bardziej jesteśmy przekonani do realizacji działań z zakresu edukacji zdrowotnej właśnie wśród dzieci i młodzieży.

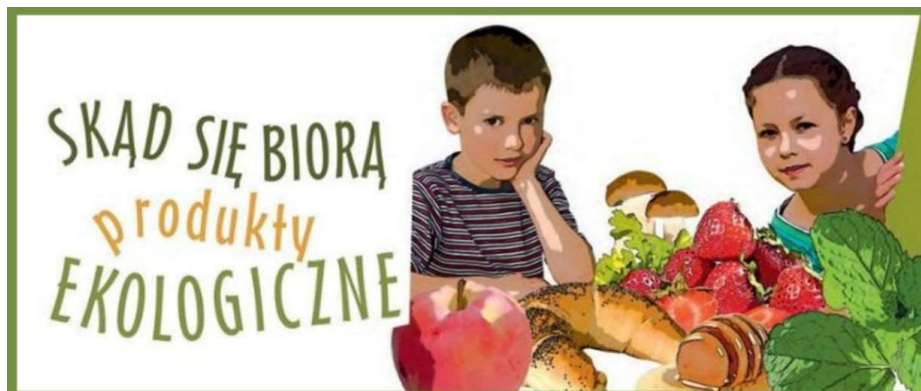
W roku szkolnym 2022/2023 z inicjatywy Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, realizowana była II edycja projektu pt. „Klub Zdrowego Przedszkolaka”. Projekt zawiera

zróżnicowaną tematykę odnoszącą się do zagadnień zdrowotnych. Adresatami projektu są dzieci, ich rodzice i opiekunowie oraz przedstawiciele środowiska przedszkolnego. Działania projektowe mają wzbogacić wiedzę najmłodszych i ukształtować w nich właściwe nawyki higieniczno-zdrowotne. Działania edukacyjne realizowało 25 przedszkoli z terenu powiatu zawierciańskiego. Liczba osób objęta edukacją wyniosła około 3410 osób.

Ogólnopolski program ekologiczny dla przedszkoli pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

W roku przedszkolnym 2022/2023 zakończyła się III edycja programu pt. „Skąd się biorą produkty ekologiczne”. Program przygotowano w porozumieniu pomiędzy Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, a Głównym Inspektorem Sanitarnym. Celem programu jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Program dedykowany jest dzieciom przedszkolnym w wieku 5-6 lat, rodzicom i opiekunom oraz nauczycielom wychowania przedszkolnego. W trakcie realizacji programu dzieci dowiedziały się skąd biorą się produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. W powiecie zawierciańskim program zrealizowało 5 przedszkoli. Edukacją objęto 220 osób.

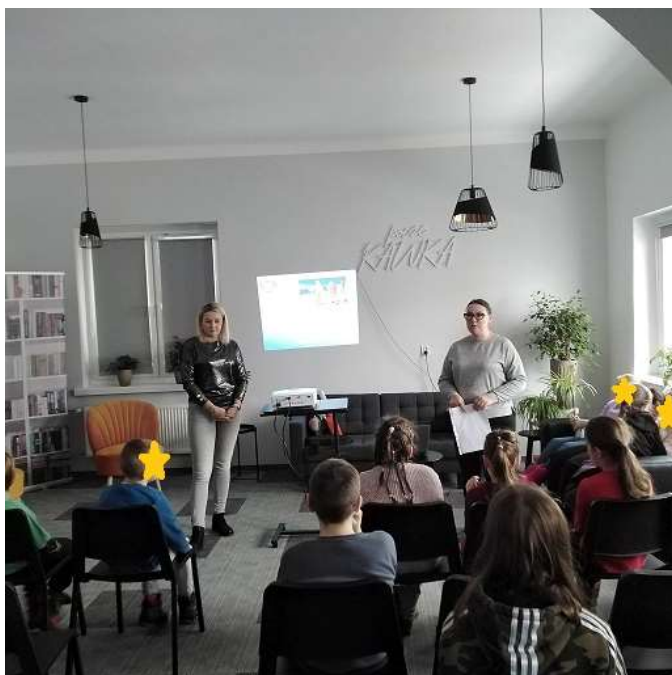
2. Inne działania

Bezpieczne Ferie

Na terenie woj. śląskiego w okresie zimowym realizowano akcję pt. „Bezpieczne Ferie 2023”. Akcja jak co roku kierowana była do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, kadry pedagogicznej, opiekunów półkolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. Jej celem było stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie woj. śląskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku zimowego oraz zwrócenie szczególnej uwagi m. innymi: profilaktykę uzależnień (tytoń, alkohol, narkotyki w tym dopalacze), podniesieniu poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych oraz zwrócenie uwagi społeczeństwa na problemy antybiotykooporności. W tym okresie pracownicy sekcji Promocji Zdrowia oraz Higieny Dzieci i Młodzieży, wspólnie prowadzili działania informacyjno-edukacyjne na turnusach wypoczynkowych tj. półkoloniach, zimowiskach, obozach itp. W ramach wojewódzkiej akcji nagrano audycję we współpracy z Polskie Radio Katowice. W mediach społecznościowych zamieszczano: banery kampanii, autorskie banery informacyjne, ważne informacje dot. bezpiecznego wypoczynku,

łącznie zamieszczono 16 postów dla prawie 6 tysięcy odbiorców. W okresie od stycznia do lutego 2023 roku przeprowadzono 20 pogadań, zorganizowano 10 porad z kierownikami wypoczynków, działaniami edukacyjnymi objęto także placówki oświatowe z terenu powiatu zawierciańskiego. Działaniami edukacyjnymi objęto 9399 osób.

Bezpieczne Wakacje

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa śląskiego corocznie realizuje akcję pt. „Bezpieczne Wakacje”. Celem akcji jest stworzenie bezpiecznych warunków wypoczynku dzieci i młodzieży na terenie powiatu zawierciańskiego, w zakresie bezpiecznych zachowań zdrowotnych podczas wypoczynku letniego oraz podniesienie świadomości w zakresie bezpiecznych zachowań. Akcja jest również kierowana do kadry pedagogicznej, opiekunów kolonii, rodziców i opiekunów oraz ogółu społeczeństwa. W 2023 roku w woj. śląskim w ramach akcji realizowano kampanię informacyjno-edukacyjną pod hasłem „Bądź ostrożny! Nie ryzykuj!”.

Celem kampanii było zwiększenie wiedzy na temat bezpiecznego wypoczynku w tym m.in.: bezpieczeństwa w górach, zasad bezpiecznej kąpieli, bezpiecznego opalania, zachowania bezpieczeństwa podczas upałów, profilaktyki zatruc pokarmowych, profilaktyki borelio i odkleszczowego zapalenia mózgu, bezpieczeństwa i higieny w związku z sytuacją epidemiczną, profilaktyki uzależnień, a także zasad bezpiecznego wypoczynku w mieście.

W okresie od czerwca do września 2023 roku pracownicy Promocji zdrowia PSSE w Zawierciu realizowali działania edukacyjne podczas akcji, szkoleń, porad, prelekcji, pogadanek, warsztatów, wystaw i ekspozycji, emitowano spoty edukacyjne, organizowano konkursy, którymi objęto ponad 250 tys. odbiorców.

W mediach społecznościowych WSSE w Katowicach i psse woj. śląskiego zamieszczano: banery kampanii, autorskie banery promocyjno-informacyjne oraz ważne informacje dotyczące bezpieczeństwa podczas wakacji. Łącznie zamieszczono 1 148 postów dla prawie 180 tys. odbiorców.

Europejski Tydzień Wiedzy o Antybiotykach

Obchody Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach/Światowego Tygodnia Wiedzy o Antybiotykach w 2023 roku realizowane były w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025. Inicjatywy te są odpowiedzią na narastające zagrożenie związane ze zjawiskiem oporności drobnoustrojów na antybiotyki i mają na celu zwiększenie świadomości na temat globalnej oporności

na środki przeciwdrobnoustrojowe (AMR) i zachęcenie ogółu społeczeństwa, pracowników ochrony zdrowia i decydentów do najlepszych praktyk, aby uniknąć dalszego pojawiania się i rozprzestrzeniania zakażeń lekoopornych. Przyczyny narastającej antybiotykooporności to przede wszystkim nadmierne i/lub niewłaściwe stosowanie antybiotyków w medycynie, weterynarii a także w wielu krajach w hodowli zwierzęcej. W bieżącym roku jako temat przewodni EAAD utrzymano zasadę „Wspólnie zapobiegajmy oporności na leki przeciwdrobnoustrojowe” (ang. *Preventing antimicrobial resistance together*).

Działania informacyjno-edukacyjne prowadzone wśród społeczności lokalnej oraz personelu medycznego pozwoliły na zwiększenie świadomości co do problemu jakim jest globalna oporność drobnoustrojów na antybiotyki. W ramach akcji zorganizowano wystawę.

Na terenie województwa śląskiego zrealizowano ponad 1 200 działań, którymi objęto ponad 200 tys. odbiorców. W mediach społecznościowych zamieszczano: wywiady, banery kampanii. Łącznie zamieszczono ponad 300 postów dla ponad 43 tys. odbiorców.

Profilaktyka zatruc grzybami

W ramach realizacji akcji informacyjno-edukacyjnej pt. „Bezpieczne grzybobranie” podejmowane są różne działania mające na celu upowszechnienie wiedzy na temat grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących oraz zasad bezpiecznego grzybobrania. W 2023 r. PSSE w Zawierciu w ramach licznych imprez, festynów, pikników, pogadanek warsztatów edukacyjnych, prelekcji edukowało uczestników na temat bezpiecznego grzybobrania. Działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto 12819 odbiorców.

Jedną z akcji, w ramach profilaktyki zatruc grzybami był piknik ekologiczny który odbył się 26.09.2023 r. w Ośrodku Edukacyjno – Naukowym w Smoleniu pod hasłem „Wyzwanie to przyrody ratowanie” pod patronatem Zespołu Parków Krajobrazowych woj. śląskiego skierowany do szkół z powiatu zawierciańskiego. We współpracy z Ośrodkiem Edukacyjno – Naukowym w Smoleniu, PSSE w Zawierciu zorganizowała stoisko informacyjno – edukacyjne gdzie trzeba było wykonać zadania, aby otrzymać pieczętkę uprawniającą do przejścia kolejnego etapu. W ramach akcji promowano zasady bezpiecznego grzybobrania oraz profilaktykę chorób odkleszczowych. W pikniku wzięło udział około 500 uczestników.

Podczas pikniku wyeksponowane były grzyby jadalne oraz niejadalne i trujące, także materiały informacyjne w postaci tablic prezentujących poszczególne gatunki grzybów.

Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy

W 2023 r. Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny oraz Warmińsko-Mazurski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wspólnie zainicjowali kampanię edukacyjną pod nazwą „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”. Idea Kampanii jest wynikiem przeprowadzonej analizy epidemiologicznej zachorowań na choroby odkleszczowe. W 2022 r. zapadalność na boreliozę zarówno w woj. śląskim jak i warmińsko-mazurskim była powyżej średniej krajowej. Choroby odkleszczowe stanowią niezwykle aktualny problem zdrowia publicznego. To grupa chorób zakaźnych przenoszonych przez zainfekowane kleszcze. Do zakażenia zwykle dochodzi na skutek ukłucia, w czasie którego do krwiobiegu wraz ze śliną lub wymiotami kleszcza dostają się groźne patogeny.

Najczęściej występującą chorobą odkleszczową jest borelioza z Lyme, która jest przewlekłą wielofazową chorobą układową charakteryzującą się występowaniem objawów skórnych, stawowych, kardiologicznych i neurologicznych. Różnorodność objawów oraz podobieństwo do wielu innych schorzeń znacznie utrudnia rozpoznanie.

W ramach realizacji kampanii pracownik PSSE w Zawierciu edukował uczestników licznych imprez, festynów, pikników, prowadził pogadanki, warsztaty edukacyjne, prelekcje na temat prawidłowego usuwania kleszcza oraz profilaktyki chorób odkleszczowych.

Profilaktyka wad postawy

Postawa ciała, czyli sposób utrzymywania pozycji stojącej jest indywidualną cechą człowieka. Prawidłową postawę przez cały okres ontogenezy definiuje wiele przesłanek, oprócz wrodzonych odnoszących się do genetyki i budowy narządów wewnętrznych, wpływ na właściwą postawę ma wiele czynników zewnętrznych. Profilaktyka, również ta odnosząca się do wad postawy, ma za zadanie przeciwdziałanie pojawianiu się niepożądanych czynników, zwłaszcza w okresie szkolnym, kiedy wady postawy występują i postępują najszybciej. W 2023 r. P S S E w Zawierciu prowadziła w szkołach podstawowych z terenu powiatu zawierciańskiego działania edukacyjne dotyczące wad postawy. Z informacji dotyczących właściwego pakowania, noszenia, dopasowania i wagi tornistra, oprócz uczniów, skorzystało 4445 osób.

Promocja zdrowia a komunikacja społeczna

Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Katowicach prowadzi działania edukacyjne w przestrzeni internetowej wykorzystując stronę internetową w serwisie gov.pl oraz media społecznościowe tj. Facebook, Twitter i Instagram. Media społecznościowe to istotna część komunikacji społecznej opartej na technologii cyfrowej, która w oparciu o proces komputeryzacji i dostęp do Internetu pozwala na dotarcie do możliwie największego kręgu odbiorców. Internauci mieli możliwość na bieżąco zapoznawać się z ofertą oraz założeniami realizowanymi przez Powiatową Stację Sanitarno – Epidemiologiczną w Zawierciu. Ponadto, wszystkie ważne wydarzenia z życia PSSE w Zawierciu, te dotyczące szeroko rozumianego zdrowia publicznego w oparciu o kalendarz zdrowia publicznego zaprezentowane są w ww. kanałach komunikacji.

